
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Rodeja Fernandez, Maria; Pagès Cebrian, Joan, dir. El tractament de la figura d'Atalanta. Anàlisi del personatge a través de fonts literàries i iconogràfiques. 2016. 54 pag. (838 Grau en Estudis d'Anglès i de Clàssiques)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/166532>

under the terms of the license

**El tractament de la figura d'Atalanta: anàlisi del
personatge a través de fonts literàries i iconogràfiques**

Treball de Fi de Grau

Grau en Estudis d'Anglès i de Clàssiques

Tutor: Dr. Joan Pagès Cebrian

Maria Rodeja Fernandez

Juny 2016

Agraïments

El present treball no hauria estat possible sense el suport i l'ajuda de la gent que hi ha contribuït. Per aquest motiu, vull dedicar les següents línies a totes aquestes persones que m'han ajudat i donat suport en tot moment.

En primer lloc, vull donar les gràcies al Dr. Joan Pagès, tutor d'aquest treball, per l'interès que ha mostrat en tot moment al llarg del semestre, els consells que m'ha donat constantment i l'ajuda que m'ha ofert des del primer dia. Agraïxo de tot cor les ganes que ha posat en aquest treball, la paciència que ha tingut a cada moment i les respostes, sempre adients, que he rebut quan he tingut algun dubte. Voldria donar les gràcies, també, a la resta de professors que he tingut al llarg d'aquests quatre anys ja que sense ells tampoc hauria estat possible arribar fins on sóc ara.

Per acabar, vull, sobretot, donar les gràcies a la meva família i amics. A tots ells estic eternament agraïda per ser-hi sempre i per donar-me suport en totes les meves decisions, siguin quines siguin. No tinc cap dubte que, passi el que passi, mai em mancaran i sempre em faran costat.

Bellaterra,

Juny 2016

ÍNDIX

1. Introducció	1
1.1 Objectius del treball	1
1.2 Metodologia	2
1.3 Estat de la qüestió	3
2. El mite d'Atalanta i les seves versions	5
3. Anàlisi del personatge a través de fonts literàries i iconogràfiques	7
3.1 Fonts literàries.....	7
3.2 Fonts iconogràfiques.....	13
4. Atalanta en l'esfera dels rituals d'iniciació	19
5. Atalanta i la figura d'Àrtemis.....	23
6. Atalanta i els seus equivalents masculins: Hipòlit i Melanió.....	27
7. Conclusió.....	31
8. Bibliografia.....	33
8.1 Fonts clàssiques	33
8.2 Estudis.....	33
9. Apèndix	35
9.1 Recull de textos analitzats.....	35
9.2 Selecció d'imatges comentades	47

1. Introducció

Sempre resulta atractiu tractar temes sobre mitologia clàssica, ja sigui entorn de mites sobre els orígens de l'univers, mites fundacionals o sobre déus i herois concrets. A tots ens agrada explicar i que ens expliquin relats mitològics, però moltes vegades no ens qüestionem d'on vénen aquestes llegendes que tant ens agraden. Molt sovint no sabem en quin moment van començar a circular, la importància que tenien en el seu moment i, tot i que resulta evident per a tothom que el que ens ha arribat no és el mateix que el que es transmetia, no som conscients del gran nombre de canvis que un mite concret sofreix al llarg dels segles.

En el present treball estudio, a través de l'anàlisi de fonts literàries i iconogràfiques, el tractament i l'evolució de la figura de l'heroïna Atalanta des del primer moment que la tenim testimoniada. Pel que fa als testimonis escrits, em centro en l'estudi d'un recull de fragments que van des del període arcaic fins a època imperial i, per altra banda, la selecció d'iconografia que he fet va també des d'època clàssica però arriba només fins a època hel·lenística. Tots aquests testimonis són clau per entendre el nostre personatge, el seu desenvolupament i els mites i personatges que s'hi relacionen. A més a més, per tal de comprendre millor el caràcter i el comportament de l'heroïna, estableixo un lligam entre Atalanta i els rituals de pas i la relaciono amb altres personatges de la mitologia grega que s'hi poden comparar.

1.1. Objectius del treball

Majoritàriament, el personatge d'Atalanta és conegut per la seva aparició als llibres VIII i X de les *Metamorfosis* d'Ovidi i no pas pel seu tractament en obres de la literatura grega. Tanmateix, és indiscutible que la mitologia romana pren la grega com a referent i n'adapta molts aspectes i, malauradament, moltes vegades caiem en l'error de no tenir-

ho en compte. El cas d'Atalanta és, doncs, un exemple més d'aquesta adaptació dels mites grecs per part de la mitologia i literatura llatines. Per altra banda, Atalanta és un personatge poc conegut i tractat que, en certa manera, podríem dir que s'ha deixat de banda. És per aquest motiu i alhora perquè es tracta d'una heroïna i no d'un heroi que Atalanta és una figura que em resulta atractiva i interessant i això fa que tingui ganes d'entendre-la i conèixer-la a fons. Així doncs, el meu primer propòsit d'aquest treball és, per començar, familiaritzar-me amb el personatge i els mites que s'hi relacionen per tal de poder complir amb els objectius del treball en si. Aquests són, primer de tot, veure quin és el primer moment en el qual tenim testimoniada l'aparició d'Atalanta i si era un personatge popular o més aviat una figura de dimensions locals. A partir d'aquí, el següent propòsit és observar el tractament de l'heroïna al llarg dels segles i veure com evolucionen els mites i episodis en els quals la situem. Llavors, en relació a les representacions plàstiques d'Atalanta, l'objectiu és veure si hi ha un lligam definit entre aquestes i el que expliquen les fonts literàries i investigar quin és el motiu més escollit a l'hora de representar el personatge. Finalment, tractant la figura d'Atalanta vull entendre el seu caràcter i la importància que va tenir al llarg de l'antiguitat.

1.2. Metodologia

Per tal d'assolir els objectius esmentats, el primer pas ha estat fer un buidatge de textos en els quals hi apareixia Atalanta. Aquests textos són d'èpoques arcaica, clàssica, hel·lenística i imperial i, per qüestions de límits del treball, són tots escrits en grec. Així doncs, no ha estat estudiat el tractament que Ovidi fa del personatge. Una vegada recopilats i seleccionats els fragments, n'ha estat feta una cerca de traduccions catalanes per tal de començar a analitzar-los. Jo mateixa ofereixo una traducció dels passatges que no tenim traduïts al català. A partir d'aquí, he iniciat una anàlisi a fons de cada un dels fragments dividint-los per èpoques i autors. Cal dir que les abreviatures d'autors i obres

que he inclòs en aquest apartat segueixen el model de la versió en línia del *Diccionario griego-español*. Després d'aquest primer estudi de testimonis escrits, el següent pas ha estat analitzar la iconografia d'Atalanta a partir d'una selecció d'imatges del *LIMC*¹ de representacions gregues del personatge. He dut a terme el tractament de les diferents imatges dividint-les per les escenes on trobem representada l'heroïna i, dins d'aquesta divisió, les obres han estat tractades cronològicament.

Finalment, les següents parts del treball s'han dut a terme amb el suport de bibliografia diversa sobre els rituals de pas i Atalanta i a partir de fragments de la tragèdia *Hipòlit* d'Eurípides i de la comèdia *Lisístrata* d'Aristòfanes.

1.3 Estat de la qüestió

Com ja ha estat esmentat anteriorment, la figura d'Atalanta ha estat poc estudiada i tractada. Per tant, la informació al voltant d'aquesta figura, malauradament, és escassa. No obstant això, si ens posem a cercar bibliografia recent sobre el personatge, trobem alguns articles i llibres significatius. Tenim, per exemple, el cas de Judith M. Barringer que escriu un article en el qual, primer de tot, dóna una visió força general sobre qui va ser Atalanta i afirma que l'heroïna representa una amenaça i un desafiament a l'ordre masculí. Després d'aquest primer apartat, l'autora descriu algunes de les característiques dels rituals de pas, masculins i femenins, que es duïen a terme a l'antiguitat i, llavors, relaciona tres dels episodis on situem l'heroïna amb diverses activitats típiques d'aquests rituals. Amb aquesta relació que estableix, Barringer conclou que Atalanta hauria pogut ser una participant més d'aquests ritus iniciàtics.

L'any 2003, Francesc J. Cuartero publica un article en el qual estudia si hauria existit una tragèdia entorn del personatge d'Atalanta. El mateix autor a l'inici del seu escrit

¹ *LIMC* = *Lexicon iconographicum mythologiae classicae*.

adverteix que els resultats de la seva investigació són decebedors ja que, tot i que se sap que hi hauria hagut almenys deu drames amb el nom d'Atalanta, "els fragments i les referències que ens han pervingut són massa insignificants per permetre ni que sigui conjecturar els arguments" (Cuartero, 2003: 183). No obstant això, considera que els resultats sí que són plaents per als investigadors de la mitografia. Cuartero comença el seu article esmentant breument les dues versions que coneixem del mite, la de Beòcia i la d'Arcàdia, i descriu les característiques i la complexitat del personatge. L'autor afirma que els primers testimonis literaris sobre Atalanta són d'època arcaica i que formen part del *Catàleg* hesiòdic. A més, deixa clar que aquests primers testimonis segueixen la versió beòcia del mite. Cuartero esmenta també altres autors que recullen el mite de l'heroïna, com Teognis i el mitògraf Apol·lodor, i la variant per la qual es decanta cada un d'ells. Finalment, pel que fa als drames relacionats amb el personatge, tot i que no en podem conèixer els arguments, Cuartero afirma que una figura transgressora com Atalanta hauria servit com a instrument de crítica de valors socials.

Per acabar, Evangelia Anagnostou-Laoutides al seu llibre *Eros and ritual in ancient literature* dedica uns capítols a la figura d'Atalanta. Són significatives les primeres parts de la seva obra ja que parlen del mite de l'heroïna a l'antiguitat i fan referència a les seves primeres aparicions en la literatura i a altres testimonis posteriors. Aquesta autora també afirma que alguns aspectes del mite podrien ser un reflex d'alguns rituals i traça un paral·lelisme entre Atalanta i la deessa Àrtemis. A més a més, l'autora argumenta la importància que té, en la versió arcàdia del mite, la intervenció d'Afrodita en el destí d'Atalanta i, finalment, tot i que en aquest treball no tracto aquest aspecte, és interessant l'esment que Anagnostou-Laoutides fa sobre la recepció del mite d'Atalanta en la literatura llatina.

2. El mite d'Atalanta i les seves versions

Quan ens endinsem en l'estudi del personatge d'Atalanta, de seguida ens adonem que és un personatge complex, ja que els testimonis que hem conservat presenten diferents variants sobre qui va ser, de qui va ser filla, on va néixer, amb quin home va acabar casant-se, etc. Fins i tot, alguns dels episodis i fets que se li atribueixen també varien. Malauradament, no sabem si l'origen d'aquestes diferències es deu al fet que es tracta de dues variants mitològiques diferents o si ens trobem davant de dues heroïnes homònimes. És molt probable que el nostre personatge hagi tingut dues versions regionals del mite que, amb el temps, s'haurien acabat unificant.

Pel que fa a les versions que ens han arribat, tenim la de Beòcia i la d'Arcàdia i totes dues coincideixen en la descripció del personatge: una caçadora verge que fuig del matrimoni i de qualsevol contacte amb els homes. Per tant, ambdues versions ens presenten una heroïna que s'allunya i rebutja el rol social que li pertoca com a dona. Així doncs, Atalanta és clarament una anomalia en el món grec. Es tracta d'una noia que no vol abandonar l'estat de nena que la lliga a Àrtemis per entrar en una nova etapa i passar a la fase adulta i convertir-se en dona i mare. Això i el fet que habita als boscos i es dedica a la caça és el que fa que formi part del seguici d'Àrtemis, integrat per verges que, com ella, rebutgen el matrimoni i qualsevol relació sexual amb homes. D'Atalanta, però, a diferència d'altres donzelles d'aquest grup, no trobem cap moment en què la deessa Àrtemis la distingeixi entre les altres, sigui per bé o per mal (Cuartero, 2003: 178).

Si ens fixem en els punts que fan que una versió i l'altra siguin diferents, primer de tot veiem que la versió de Beòcia² ens presenta la noia com a filla d'Esqueneu i que ella mateixa accepta casar-se amb aquell qui aconsegueixi vèncer-la en la cursa. El vencedor

² Hes. *Fr.*; Palaeph. *Hist.*; Apollod. *Bibliotheca*; Opp. *C.*

d'aquesta carrera és Hipòmenes, tot i que també se'ns dona el nom de Melanió. Sigui Hipòmenes, sigui Melanió, després de la derrota d'Atalanta i de les noces amb ella, un i altre acaben convertits en lleons per obra de Zeus o de Cíbele. Pel que fa a la versió arcàdia³, Atalanta no és filla d'Esqueneu sinó d'Íasos. Es diu que aquest la va abandonar tan bon punt va néixer i que una óssa es va encarregar d'alletar-la. Aquí, igualment, trobem el casament d'aquesta amb Melanió però no se'ns parla de cap cursa entre aquests dos. Aquesta variant del mite és la que ens situa Atalanta en el famós episodi de la cacera del senglar de Calidó. S'explica que ella és la primera a ferir la bèstia i que Melèagre, que és qui l'acaba matant, s'enamora de la noia i un i altre esdevenen amants. Hem de tenir en compte, però, que aquesta història del senglar de Calidó no és un mite arcadi, sinó etoli i que el d'Atalanta s'hi adhereix un cop aquest adquireix una dimensió panhel·lènica. En la versió arcàdia, se'ns parla, a més, d'un fill anomenat Partenopeu, fruit de la unió entre Atalanta i Melèagre o bé entre aquesta mateixa i Melanió. Finalment, un altre tret característic de la versió arcàdia és la participació d'Atalanta a l'expedició de Jàson i els argonautes i als jocs de Pèlias on lluita contra Peleu i el venç.

³ Thgn.; X. Cyr.; Call. *Dian.* A.R.; Apollod. *Bibliotheca*; D.S.; Ael. *VH*.

3. Anàlisi del personatge a través de fonts literàries i iconogràfiques

3.1 Fonts literàries

Tan bon punt iniciem la cerca de testimonis escrits que ens han arribat sobre Atalanta, deixant de banda el contingut i l'extensió d'aquests, gran nombre de fragments d'autors de diferents èpoques que conservem demostra que és un personatge ben conegut i tractat al llarg de l'antiguitat. Ara bé, no podem dir que el nombre de texts que tenim que es refereixen a aquest personatge sigui similar en les diferents èpoques de la història. Primer de tot, sobta que d'època arcaica els fragments que conservem siguin escassos i que els d'època clàssica, tot i no tenir-ne tan pocs com a l'època anterior, ens donin poca informació sobre l'heroïna. No obstant, a partir del segle I aC comencem a veure un canvi pel que fa a la quantitat de passatges que tenim sobre Atalanta que serà cada vegada més marcat a mesura que anem trobant textos posteriors fins a arribar als segles II i III dC. Amb tot, ens trobem davant d'un conjunt de textos que va des del segle VI aC fins al III dC que, d'una manera o altra, fan referència a l'heroïna Atalanta i a les diferents versions mítiques que coneixem sobre aquesta.

Primer de tot, pel que fa als fragments d'època arcaica, no podem afirmar que, pel fet de tenir un nombre tan reduït de textos d'aquest període, Atalanta no fos un personatge conegut o poc popular. Hem de tenir clar que no disposar de testimonis escrits no implica que un cert tema no fos tractat al seu moment, sinó que, malauradament, per raons determinades, aquests testimonis no ens han pogut arribar. A més a més, com veurem més endavant, les fonts iconogràfiques demostren que el personatge d'Atalanta i els diferents episodis que s'hi relacionen eren ben coneguts en època arcaica.

Si ens fixem en els textos que he recollit⁴, els fragments que tenim d'època arcaica no són anteriors al segle VI aC. Així doncs, ens trobem davant d'uns textos que formen part del final del període arcaic i no sabem si abans d'aquest moment hi hauria hagut una tradició que tractés el personatge d'Atalanta. Per tant, no trobem aquesta heroïna mencionada cap vegada en l'èpica homèrica, fet que ens pot semblar estrany i alhora curiós. Probablement, aquesta absència del personatge d'Atalanta als relats homèrics sigui deguda al fet que en l'època de composició de la *Ilíada* i l'*Odissea* Atalanta fos encara un personatge de dimensions locals. Els autors dels fragments més antics que conservem són Hesíode i Teognis i, com he dit abans, els seus textos són del segle VI aC. En el cas d'Hesíode, tot i ser un autor anterior a Teognis, diem que els passatges que se li atribueixen són del segle VI aC perquè formen part dels diferents fragments que ens han arribat del *Catàleg de les dones*.

Si ens aturem a analitzar els fragments que tenim d'aquests autors, el primer que veiem és que ja en època arcaica eren conegudes les dues versions que ens han arribat del mite i que aquestes es transmetien simultàniament. Això ho veiem, primer de tot, amb els episodis als quals fan referència i, sobretot, amb el fet que Hesíode parla d'Esqueneu com a pare de la noia i Teognis d'Íasos. D'una banda, els fragments que preservem d'Hesíode narren el moment de la cursa a peu en què Hipòmenes llança les pomes d'or que la deessa Afrodita li ha proporcionat per tal que aquest en surti vencedor. Aquesta carrera és, com sabem, característica de la versió beòcia del mite. Un punt interessant sobre els fragments d'Hesíode és que aquest qualifica Atalanta de divina i semblant a les deesses (δῖ' Ἀταλάντη), cosa que ens fa veure que la noia es distingeix de les altres no només pel fet d'allunyar-se del matrimoni i del contacte amb els homes, sinó també perquè té qualitats que la fan comparable a les divinitats. Teognis, per altra banda,

⁴ Els textos treballats són adjuntats a l'apèndix.

explica com la noia viu aïllada a les muntanyes però no per causa d'haver estat abandonada pel seu pare, tal com diu la versió arcàdia, sinó que s'escapa per decisió pròpia i així no haver-se de casar⁵. No obstant, com bé diu Teognis, aquest acte és en va ja que al final haurà de conèixer el matrimoni. Amb tot, aquests testimonis arcaics demostren com ja des de ben antic corrien al mateix temps les dues versions que coneixem del mite d'Atalanta que, tot i tenir aspectes diferents, ambdues presenten una Atalanta que s'allunya del que li pertoca com a dona rebutjant el matrimoni.

Pel que fa als fragments d'època clàssica, cinc dels que he reunit són obra dels dramaturgs Sòfocles i Eurípides, un del primer i quatre del segon. Tot i que no conservem cap obra al voltant del personatge d'Atalanta, és significatiu que la trobem mencionada en obres d'aquests autors tràgics encara que sigui simplement per donar a conèixer l'origen del seu fill Partenopeu, ja que demostren la popularitat del personatge en qüestió durant el segle V aC i que va entrar en el cicle tebà. Així, els cinc passatges recollits parlen d'aquest fill de l'heroïna i es remunten a la seva participació en l'expedició contra Tebes. El punt que tots aquests fragments tenen en comú és que diuen de forma explícita que Atalanta va infantar el noi i pràcticament no donen més detalls sobre ella, excepte dos dels passatges d'Eurípides pertanyents a *Les suplicants* i a *Les fenícies*. Aquests descriuen Atalanta com a caçadora (τῆς κυναγοῦ Ἀταλάντης) i fan esment del fet que formés part de la cacera del senglar de Calidó (ἐκηβόλοις τόξοισιν Ἀταλάντην κάπρον χειρουμένην Αἰτωλόν). Per tant, amb aquestes referències, sobretot les d'Eurípides, tot i que no donen detalls sobre Atalanta i no la tenen com a tema central, queda clar que, de totes maneres, el mite d'aquest personatge i, més concretament, la versió arcàdia d'aquest, era comú en època clàssica.

⁵ El tema del rebuig al matrimoni per part d'Atalanta és tractat més detalladament als següents punts del treball.

Un altre autor del segle V aC que hem de mencionar, encara que sigui breument, és Tucídides. Aquest, però, no fa referència a l'Atalanta que coneixem, sinó que parla sobre una illa amb el mateix nom que l'heroïna. A la seva *Història de la guerra del Peloponès*, l'historiador esmenta diverses vegades aquesta illa que, com diu, és “pròxima a la costa dels locris opuntis”. És curiós que hi hagués una regió amb el nom d'Atalanta. A més, es tracta d'un indret conegut ja que, com veurem més endavant, altres autors posteriors també s'hi refereixen. Finalment, com a autor en transició entre els segles V i IV aC, tenim Xenofont que se cenyeix a la versió arcàdia del mite dient que només Melanió va aconseguir casar-se amb Atalanta (γάμων μόνος ἔτυχεν Ἀταλάντης) i fa esment a la passió d'aquesta per la caça.

D'època hel·lenística tenim tan sols tres fragments de tres autors diferents. Es tracta d'un nombre molt reduït de textos però, no obstant això, aquests passatges són significatius pel fet que narren esdeveniments del mite d'Atalanta que fins ara encara no havien estat esmentats. Primerament, ens trobem amb Palèfat, autor del segle III aC, l'obra del qual la conservem a partir d'un resum posterior. Aquest fa referència a l'episodi de la conversió en lleons de la noia i Melanió. Però l'autor no es limita simplement a narrar aquest fet, sinó que el que fa és racionalitzar el mite dient que una parella de lleons els va matar i que, llavors, en sortir aquests, els amics del noi van creure que Melanió i Atalanta s'havien transformat en aquests animals salvatges. A continuació, tenim un fragment de Cal·límac que pertany al seu *Himne a Àrtemis* on es fa referència a la versió arcàdia del mite d'Atalanta. Se'ns presenta, doncs, la noia com una àgil caçadora filla d'Íasos, instruïda per Àrtemis. A més, l'autor recorda que Atalanta va prendre part en l'episodi de la cacera del senglar de Calidó. Finalment, com a darrer autor d'aquest període, tenim Apol·loni de Rodes que introdueix Atalanta en la història de l'expedició de Jàson i els argonautes. Probablement podria tractar-se d'una

innovació d'Apol·loni ja que aquest episodi encara no havia estat contat per cap dels autors anteriors que hem vist fins ara. Així doncs, amb els esdeveniments que relaten aquests autors d'època hel·lenística, veiem com també en aquest període es recorre a les dues versions que coneixem del mite d'Atalanta. D'una banda, tenim Palèfat que amb la conversió de la noia i Melanió en lleons es refereix a la variant beòcia i, per altra banda, Cal·límac i Apol·loni de Rodes que opten per la versió arcàdia amb els episodis de la cacera del senglar de Calidó i l'expedició de Jàson i els argonautes.

Com a últim punt d'aquest apartat, tenim els textos d'època imperial, que són els més nombrosos. Primer de tot, ens trobem amb fragments d'autors del segle I aC. Aquests són Estrabó i Diodor de Sicília i com a tret en comú tenen que els dos parlen d'illes anomenades Atalanta. Fan referència a l'Atalanta que Tucídides havia anomenat abans, l'illa propera a la Lòcride, però Estrabó, a més a més, esmenta una altra illa de nom igual que l'anterior. Diodor, a part de tractar Atalanta com una regió, també fa referència a Atalanta com a filla d'Esqueneu i caçadora que participa en la cacera a Calidó i en l'expedició de Jàson. Aquí ens trobem amb un primer problema ja que la versió que narra aquests fets que esmenta Diodor de Sicília és la d'Arcàdia, però l'autor afirma que Atalanta és filla d'Esqueneu, tal com diu la versió beòcia. Estem, doncs, en un punt en què les dues versions entren en contacte i comencen a barrejar-se. Aquest fet el veurem, també, en altres autors posteriors.

A continuació, ens trobem amb els fragments del conegut mitògraf Apol·lodor. Aquest és el que ens dóna una versió més completa i extensa del mite i ho fa amb una combinació i barreja de les dues versions que coneixem. Primer, al llibre I de la seva *Biblioteca* ens presenta l'heroïna com a filla d'Esqueneu, la fa participant de la persecució del senglar de Calidó i la menciona entre el seguici de Jàson. Com hem vist abans, aquests esdeveniments pertanyen a la versió arcàdia, però aquí Apol·lodor ens

dóna el nom del pare de la versió beòcia. Veiem, doncs, com les dues variants mitològiques, de mica en mica, es van fusionant cada vegada més. Més endavant, al llibre tercer, Apol·lodor diu que Atalanta és filla d'Íasos i és presentada, també, com una caçadora que vol romandre verge. No obstant, es menciona que hi ha qui diu la noia és filla d'Esqueneu i que no es va casar amb Melanió sinó amb Hipòmenes i, finalment, fa referència al seu fill Partenopeu i al seu enfrontament amb Peleu. Així doncs, podem observar com aquest autor coneix les dues versions que s'expliquen sobre Atalanta i les transmet totes dues, de manera que cap d'aquestes queda exclosa de la narració i, així, pot donar a conèixer les dues possibilitats.

Pausànies, geògraf i historiador, en la seva obra *Descripció de Grècia* també fa referència al personatge mitològic d'Atalanta i alhora a uns terrenys d'Arcàdia anomenats de la mateixa manera. Diu que aquestes haurien agafat aquest nom per la filla d'Esqueneu. Pel que fa a la figura mítica, l'autor la presenta com una caçadora que en la cacera de Calidó va ser la primera a ferir la bèstia i també la relaciona amb Melanió.

El següent autor que tenim és Claudi Elià. Aquest, tot i ser un autor romà, escrivia en grec i la seva obra és significativa perquè ens ofereix una narració molt completa de la variant arcàdia del mite d'Atalanta. El mateix relat diu que es tracta de la història arcàdia d'Atalanta i que Íasos, el seu pare, va abandonar-la després d'haver nascut. Aquí, però, Elià menciona que la noia va viure amb una óssa que la va alletar i que, durant el temps que va ésser amb l'animal, uns caçadors es van apoderar de la noia i li van posar el nom d'Atalanta. Aquesta óssa que esmenta Elià “està sens dubte manllevada a la llegenda de Cal·listo, la mare de l'estirp arcàdia” (Cuartero, 2003: 177). En la seva narració, Elià descriu Atalanta com una caçadora que habita als boscos i viu de la caça. Per tant, es manté al marge de la societat i no té contacte amb altres

persones. Finalment, fa referència, també, a l'admiració que la noia sent envers Àrtemis i al fet de voler romandre verge fins al final.

Per acabar, l'últim testimoni del recull és Opià. Aquest, però, gairebé no dóna informació sobre el mite i el personatge sinó que simplement diu que Atalanta, la filla d'Esqueneu, va ser la primera a trobar la mort per a les feres (θηρσὶ φόνον πτερόεντα συηβόλος εὔρετο κούρη). Tot i tractar-se d'una informació escassa, aquestes paraules s'escauen molt bé a l'Atalanta caçadora que ha aparegut al llarg de tots els fragments i, per tant, no podem dir que el fragment d'Opià sigui menys important que els que hem vist fins ara.

Aquesta sèrie de fragments de diferents èpoques deixa veure com el personatge d'Atalanta va estar viu i va ser tractat al llarg de l'antiguitat i que la seva popularitat no va disminuir al llarg dels segles. No sabem exactament quin és motiu que ha fet que no ens arribessin gaires testimonis d'èpoques arcaica i clàssica, però, tot i així, hem de tenir en compte, per una banda, que la tradició manuscrita va ser molt selectiva i, per altra, que en l'antiguitat la transmissió de relats, poesies, mites, etc. era fonamentalment oral. No obstant això, el que sí que és clar és que, ja des del principi, es coneixien dues versions ben diferenciades del mite que es van anar transmetent i, de mica en mica, es van anar fusionant fins al punt de barrejar elements d'una i de l'altra en un mateix relat sobre Atalanta.

3.2 Fonts iconogràfiques

Si ens aturem a analitzar la iconografia del personatge d'Atalanta⁶, trobem les seves primeres aparicions als voltants de l'any 580 aC. De les diferents escenes en què podem identificar Atalanta, hi ha dos grans motius que han estat més comuns entre les diferents

⁶ A l'apèndix hi ha recollides totes les imatges analitzades.

representacions: la cacera del senglar de Calidó i la lluita contra Peleu als jocs de Pèlias. Hem de remarcar que aquest segon motiu, tot i que en conservem moltes representacions iconogràfiques, només l'hem vist esmentat una vegada en els fragments anteriors, concretament en un passatge del llibre III de la *Biblioteca* d'Apol·lodor. A part d'aquests dos temes principals, hi ha també altres representacions que no tenen relació amb aquestes dues escenes com, per exemple, Atalanta com a atleta, sola o acompanyada.

Pel que fa a les aparicions més antigues que tenim del personatge (a partir del 580 fins al 560 aC), ens trobem amb una sèrie de vasos àtics que representen la cacera del senglar de Calidó.⁷ En aquestes representacions Atalanta és representada de manera diferent pel que fa als vestits i a les armes que porta i pot aparèixer acompanyada o no de Melanió o Melèagre. Si ens fixem en la seva vestimenta i atributs, veiem que sol anar amb un vestit més aviat curt, tot i que també s'allarga en algunes representacions, i sol anar armada amb un arc o bé amb una llança. Al darrer quart del segle VI aC, trobem també reproduïda l'escena de la cacera del senglar en una hídria no àtica on Atalanta és presentada amb un vestit llarg i més femení⁸. A partir del segle V aC, aquesta escena sembla que és més poc comuna i no en trobem tantes representacions. Tot i així, tenim, per exemple, relleus d'argila d'aquest segle sobre aquest episodi on l'heroïna és representada amb una túnica jònica i botes empunyant una arma.⁹ Aquesta escena pràcticament ja no es reproduceix al segle IV aC i no en tenim exemples, tret de dues aparicions en una àmfora i en un crater. La primera és del 350 aC i Atalanta apareix de genolls amb un arc, una espasa i un buirac i duu una túnica i un barret oriental. La segona representació és del 340 aC i Atalanta es troba davant d'un gos a la part superior

⁷Cf. Figures 1, 2 i 3

⁸ Cf. Figura 5

⁹ Cf. Figura 7

esquerra de la imatge envoltada d'altres caçadors i apareix armada amb un arc i porta una túnica, botes i un buirac ¹⁰.

L'escena d'Atalanta lluitant contra Peleu és la que tenim més representada i comença a aparèixer a partir del 560 aC. A partir d'aquí, al llarg del segle VI aC trobem tot un seguit de representacions d'aquest moment que s'allargarà fins al segle V aC. La majoria de vegades que tenim aquest tema representat, el trobem en vasos àtics de diferent tipus. A totes les imatges que podem veure¹¹, trobem Atalanta i Peleu enfrontant-se agafats l'un a l'altre i sovint són observats per altres personatges. Pel que fa a la vestimenta de la noia, sempre que la trobem lluitant amb Peleu sol anar amb una túnica curta o bé amb un perizoni i a vegades duu una mena de barret. Tenim també una hídria no àtica que segueix l'esquema àtic¹². Aquí, però, hi tenim alguns trets que no veiem en els vasos àtics que són, primer de tot, l'aparició de la pell d'un porc senglar penjada darrere Atalanta i Peleu i, llavors, al mig d'aquests dos hi ha una taula amb el cap de l'animal. L'aparició de les despulles del senglar pot causar confusions i fer pensar que ens trobem davant d'una escena relacionada amb la cacera de Calidó. No obstant això, els personatges ens situen als jocs de Pèlias i, per tant, possiblement la pell i el cap de l'animal siguin el premi que obtindria el guanyador de l'enfrontament. (Boardman, 1981: 949).

Pel que fa a les altres representacions d'Atalanta, majoritàriament se'ns presenta com a atleta i aquestes ja són del segle V aC. El famós episodi de la cursa a peu sembla ser ignorat pels artistes grecs però les diferents aparicions d'Atalanta com a atleta s'hi podrien relacionar. En totes aquestes pintures, Atalanta apareix estàtica, dreta o bé asseguda, mai corrent ni fent exercici, i, com a punt en comú, les diferents

¹⁰ Cf. Figura 6

¹¹ Cf. Figures 12-20

¹² Cf. Figura 19

representacions mostren la noia vestida amb roba interior i amb un barret i sovint a la imatge hi apareixen altres elements relacionats amb l'esport, com un estrígil o una pica. Tenim, per exemple, la figura 11 on hi veiem tots aquests objectes i Atalanta va vestida com una atleta. A més, sobre la noia s'hi pot llegir el seu nom. Altres representacions d'aquest tipus són les figures 22 i 23 en què davant la noia hi apareix un jove atleta nu. A la primera aquest té un estrígil entre les mans i la noia està asseguda davant seu mirant-se'l i a la segona veiem la noia aguantant una pica i el jove col·locat dret davant seu.

Tot i que el moment de la cursa no el trobem reproduït, tenim un crater àtic¹³ on hi trobem Atalanta despullada al centre de la imatge i al seu costat hi situem Afrodita adreçant-se a un jove que es pot relacionar amb Hipòmenes que, pel que sembla, està agafant una poma d'Eros. Per tant, aquesta pintura es relaciona clarament amb la cursa a peu que Atalanta proposa als seus pretendents.

Tenim, també, algunes representacions de segles V-IV aC en què Atalanta apareix com a caçadora¹⁴. A aquestes pintures la noia apareix al centre de la imatge no amb un arc, sinó amb una llança a les mans, va vestida amb una túnica fins als genolls i està envoltada de diversos personatges. Dues d'aquestes representacions (figures 9 i 10), són molt semblants i la vestimenta que duu la noia és pràcticament igual. A les tres imatges on es representa aquesta escena, hi apareix un jove que podria ser Melèagre. Tot i que a les dues darreres figures aquest no s'identifica gaire bé i podria tractar-se d'un altre personatge, a la primera hi trobem el noi oferint una pell d'animal a la noia, fet que podem identificar amb l'escena en què, després de la cacera del senglar de Calidó, Melèagre ofereix la pell i el cap de la bèstia a Atalanta per haver estat la primera a ferir-

¹³ Cf. Figura 21

¹⁴ Cf. Figures 8, 9 i 10

la. Finalment, un altre punt en comú entre aquestes representacions és que en la primera i la darrera hi apareix Eros. L'aparició d'aquest personatge té molt de sentit si considerem que el jove de la imatge és Melèagre, ja que, segons la versió arcàdia del mite, aquest s'enamora de la noia i un i altre esdevenen amants.

Amb les diferents representacions iconogràfiques del personatge d'Atalanta veiem com aquestes es diferencien en diversos aspectes dels testimonis escrits que conservem sobre l'heroïna. Primer de tot, mentre que els fragments de textos que preservem d'època arcaica són escassos, la gran majoria de testimonis iconogràfics que tenim són d'aquesta època. Per tant, queda molt clar que en aquest període Atalanta era un personatge ben conegut i popular tot i no conservar-ne gaires fragments escrits. Pel que fa a la temàtica tractada durant aquest primer període i, per tant, als primers episodis que es representaven o transmetien, per una banda, en l'art hi figuren escenes del senglar de Calidó, mentre que aquest moment no apareix en els fragments d'autors arcaics. Per altra banda, els primers passatges escrits que conservem fan referència a la cursa a peu i a l'instant en què Hipòmenes llança les pomes d'or a la noia, episodi que no és gens comú en la iconografia. Aquestes diferències s'escauen, doncs, amb l'argument que les dues variants mitològiques que coneixem eren conegudes i difoses per igual al mateix temps.

Un altre punt en què difereixen els testimonis escrits i iconogràfics és el fet que l'episodi d'Atalanta lluitant contra Peleu sigui tan comú en aquestes pintures i, en canvi, en els fragments que conservem només aparegui esmentat en un fragment del llibre III de la *Biblioteca* d'Apol·lodor. És curiós que en la iconografia aquest tema sigui fins i tot més habitual que la famosa cacera del senglar de Calidó i la cursa a peu contra els pretendents de la noia. Podria ser possible que el moment de la lluita entre Atalanta i

Peleu no fos recollida pels autors anteriors a Apol·lodor pel fet de tractar-se d'una variant local transmesa només de forma oral.

Finalment, un altre aspecte que contrasta entre literatura i pintura, però que no sorprèn, és el fet que el nombre de testimonis escrits que conservem augmenta com més avancem en el temps, mentre que la quantitat de representacions iconogràfiques que tenim va de més a menys a mesura que passen els segles.

4. Atalanta en l'esfera dels rituals d'iniciació

Atalanta és un personatge que podem relacionar amb els rituals de pas si ens fixem, sobretot, en quines activitats pren part i si tenim en compte el seu caràcter de nena adolescent a punt per entrar en la fase adulta del matrimoni. Els diferents episodis en què situem l'heroïna demostren que “Atalanta is emblematic of the liminal figure, betwix and between male and female, immature and mature, like the ephebe who is not a boy and not yet an adult citizen, and like the girl about to be married, no longer part of her father's home, but not yet integrated into her new husband's home” (Barringer, 1996: 75). Primer de tot, però, cal recordar breument en què consistien aquests rituals d'iniciació.

En l'antiga Grècia, tant nois com noies, quan arribaven a l'adolescència, participaven en una sèrie de rituals iniciàtics que tenien com a objectiu preparar els nois per convertir-los en ciutadans i les noies en esposes i mares. Així, els nois i noies eren introduïts “into the world of the adults, into their gender roles, their tasks, obligations and privileges as adults and at the same into the religious spiritual and political traditions of their society” (Graf, 2003: 9). Aquests ritus eren duts a terme amb persones del mateix sexe i es caracteritzaven per “la segregación de los iniciandos de la vida cotidiana, la existencia *en marge*, de manera que el ritual se desarrolla en tres fases: separación, período intermedio y segregación” (Burkert, 2007: 347). Així doncs, després de la separació dels nois i noies de la seva llar familiar, aquests passaven una temporada al marge de la societat en la qual tenien lloc els rituals iniciàtics en qüestió i, després d'aquest temps apartats, es reintegraven a la comunitat com a persones ja adultes. L'abans i el després d'aquests ritus marcaven una clara diferència en la persona ja que aquesta, després de l'aïllament, ja no era la mateixa, sinó que renaixia com a ésser plenament constituït en la societat. Durant aquest temps que els nois i noies transcorrien apartats de les seves

famílies, participaven en una sèrie d'activitats específiques. Per exemple, en la iniciació masculina, els participants practicaven l'atletisme, caçaven i feien entrenament militar. Les noies, en canvi, prenen part, sobretot, en rituals prenupcials, dedicats normalment a Àrtemis, Hera o Atena, i aprenien cançons i danses que recollien el sistema de valors de la seva *polis*. Veiem, doncs, que, com que el rol social d'homes i dones era totalment diferent, també ho eren aquests rituals. No obstant, com diu Barringer, "these gender roles blend at moments of initiation, e.g., boys dress up as girls for certain rites, or girls perform typically male activities, such as footraces, the explanation for this inversion being that in order to become one thing, one must first experience the opposite" (Barringer, 1996: 50).

Pel que fa a la relació que Atalanta té amb aquests rituals, el primer que hem de tenir en compte és que estem davant d'una noia verge, jove i d'edat prenupcial. És important tenir constantment present aquest fet amb els arguments que tot seguit exposaré. Per començar, hem de considerar el primer paral·lelisme que suposa el fet que, de la mateixa manera que els nois i noies abandonaven les seves cases durant un temps determinat i participaven en aquests rituals en un lloc apartat de la societat, ella prefereixi habitar als boscos al marge de la civilització. Aquest aïllament per part dels nois i noies i d'Atalanta és similar no només perquè suposa que tant uns com els altres s'allunyin de tot el que els rodeja, sinó també perquè, durant aquest període, es consagren a una divinitat i, en el cas de les noies, aquesta és Àrtemis, és a dir, la deessa que l'heroïna venera. Així doncs, veiem, primer de tot, que Atalanta podria ser perfectament un membre més d'aquest grup de noies que participava en els rituals.

A continuació, si ens fixem en quins són els episodis més comuns que tant la literatura com l'art situen Atalanta, és a dir, la cacera del senglar, la cursa a peu i el combat contra Peleu, ens adonem que hi ha una connexió entre aquests i algunes de les activitats que

es duïen a terme durant els rituals de pas. Majoritàriament, però, es tracta d'activitats pròpies dels ritus de pas masculins, tot i que també podem destacar alguns aspectes típics dels femenins. Primer de tot, pel que fa als trets de caràcter masculí, tenim la cacera del senglar de Calidó. La caça, com he esmentat abans, era una part més dels rituals de pas i, de fet, Barringer afirma que la cacera del senglar és una activitat iniciàtica per a Melèagre, que per primera vegada caça acompanyat d'un col·lectiu (Barringer, 1996: 58). Així, podem observar com l'heroïna no només forma part d'una activitat que com a dona no hauria de conèixer, sinó que també s'incorpora en una caça ritual. Per tant, les seves accions estan fora de la norma i potser són un indicatiu més del fet que Atalanta és una noia que està fora de lloc i necessita ser "domesticada".

Tot seguit, l'enfrontament d'Atalanta contra Peleu als jocs fúnebres en honor de Pèlias el podem relacionar amb els combats que tenien lloc com a part de l'entrenament militar dels joves *epheboi*. Aquests eren un grup de nois adolescents que encara no formaven part de la comunitat adulta i que se sotmetien a una mena de servei militar anomenat *ephebeia*. Aquesta era una institució que tenia com a objectiu formar ciutadans i per aquest motiu entrenava els joves en les arts de la guerra. Així, si tenim en compte que els combats entre els adolescents que es trobaven just abans de l'etapa adulta eren per a ells una part més del seu entrenament, la lluita entre Atalanta i Peleu i el fet que la noia també sigui presentada com una atleta mostren que el seu caràcter és encara poc madur ja que la trobem participant d'activitats pròpies de l'etapa anterior a l'edat adulta dels homes. A més a més, aquí fins i tot podríem equiparar Atalanta amb un *ephebus*.

Seguint encara amb la figura d'Atalanta atleta, tenim la seva participació en la cursa a peu contra els seus pretendents. Aquesta activitat, però, a diferència de les anteriors, no és només una activitat masculina sinó que, com bé afirma Anagnostou-Laoutides, "races between girls were often mentioned as ordinary occupation of those who participated in

coming of age rites” (Anagnostou-Laoutides, 2005:13). Així, aquesta cursa podria assimilar-se a un ritual prenupcial per a Atalanta. A més, es tracta d’una carrera especial perquè per a l’heroïna és també una cacera dels seus pretendents. Així doncs, podríem entendre la cursa, juntament amb la cacera que aquesta implica, com una doble activitat iniciàtica per a la noia. Paradoxalment, en aquest episodi “Atalanta may be either pursued or pursuer, hunted or hunter” (Barringer, 1996: 73) pel fet que, mentre ella persegueix els seus pretendents per “caçar-los” i, d’aquesta manera, poder fugir del matrimoni, ells intenten atrapar-la per poder-s’hi casar. Així, amb la derrota d’Atalanta, podem assimilar la noia amb un animal que, malgrat que fuig dels caçadors que intenten atrapar-lo, al final acaba essent caçat. Finalment, si tenim en compte que Atalanta és vençuda i, conseqüentment, s’acaba casant, té molt de sentit considerar els episodis en els quals participa, sobretot aquest darrer, com a parts de rituals de pas ja que, quan es tracta dels femenins, aquests finalitzen amb el matrimoni. Així doncs, les noces d’Atalanta i Melanió o Hipòmenes, encara que per a ella siguin a desgrat, esdevenen alhora el punt final de la iniciació de la noia i l’inici de la seva condició de dona ja adulta preparada per ser mare i completament integrada en la societat.

5. Atalanta i la figura d'Àrtemis

Atalanta és un personatge estretament lligat amb la deessa Àrtemis per diverses raons. El motiu més clar és el fet que l'heroïna pertany a l'àmbit salvatge i per això forma part del seguici de noies que es consagra a Àrtemis i habita als boscos lluny de la societat. Totes aquestes noietes, seguint el model de la deessa que admiren, tenen en comú el desig de romandre verges i és per aquest motiu que defugen el matrimoni i qualsevol contacte amb els homes. Tanmateix, moltes d'aquestes verges, i Atalanta no n'és cap excepció, no poden complir aquest propòsit que tant defensen i acaben lliurant-se als homes i esdevenint mares. Aquest fet sovint provoca la ira d'Àrtemis, que troba la manera de castigar les noies que no li han estat lleials. Aquest és el cas, per exemple, de la nimfa Cal·listo que, després d'unir-se amb Zeus, va ser transformada en óssa per mà de la deessa. En el cas d'Atalanta, però, no tenim constància d'enuig ni de sancions per part de la dea després que aquesta es casí amb Melanió o Hipòmenes.

Pel que fa a les noies que sí que compleixen el seu objectiu de romandre verges fins al final, trobem el cas d'Ifigènia que va ser sacerdotessa de la deessa Àrtemis, primer a la Tàurida i llavors a la ciutat de Bràuron. És un personatge que amb aquest sentit s'oposa completament a Atalanta ja que es lliura a la deessa i li és plenament fidel. Aquests dos personatges ens permeten parlar de paradigma positiu i negatiu dins la societat grega ja que tenim, d'una banda, Atalanta que, tot i rebutjar els homes i el matrimoni, al final esdevé mare i acaba complint el seu rol social que li pertoca com a dona, i, per altra banda, Ifigènia que trenca amb el model de dona grega que coneixem i esdevé una raresa i excepció dins la comunitat. Per tant, en aquest sentit, l'anomalia que en un primer moment caracteritza la figura d'Atalanta acaba desapareixent per donar pas a una nova Atalanta amb les funcions d'esposa i mare. Hem de tenir en compte, però, que aquesta oposició que presenten els personatges d'Atalanta i Ifigènia només s'entén si

recordem quin és el tret més important que fa que una i altra es diferenciïn. Aquest és el fet que, mentre que una és sacerdotessa de la deessa i, per tant, s'hi encomana i dedica íntegrament, l'altra, tot i vincular-s'hi de diverses maneres i voler ésser-li lleial, no ho és. A més a més, a diferència d'Ifigènia, no tenim constància que Atalanta estigués vinculada a cap culte religiós, tot i que no podem descartar la possibilitat que hi hagués hagut algun culte dedicat a l'heroïna. Així doncs, tenint en compte aquestes diferències, no resulta estrany que, de forma contrària a Atalanta, Ifigènia no s'acabi lliurant a cap home i pugui romandre verge.

La personalitat d'Atalanta sovint resulta difícil d'entendre sobretot perquè és un personatge ambivalent. Aquesta ambivalència la veiem principalment en el fet que és una noia que es comporta com un home i una dona a la vegada, però també la podem percebre, per exemple, si ens demanem fins a quin punt podem dir que Atalanta és o no és mare i si ens qüestionem si realment vol o no casar-se, ja que la versió beòcia explica que és ella mateixa qui accepta enfrontar-se a una cursa contra els seus pretendents i casar-se amb qui en surti vencedor. Per tal de comprendre aquesta ambivalència, és interessant comentar l'etimologia dels noms tant de l'heroïna com del seu fill ja que tots dos donen pistes sobre les característiques del personatge d'Atalanta. Primer de tot, pel que fa al nom de la noia, els seus orígens vénen de *τάλαντον* precedit d'alfa copulativa i pot voler dir “del mateix pes” i “equivalent” (Chantraine, 1974: 1089). Els dos significats que ens se'ns ofereix ens fan pensar que aquesta equivalència i pes igual fan referència al fet que Atalanta és equivalent i del mateix pes que els homes i, per tant, es comporta de manera semblant a aquests. Aquesta forma d'actuar com un home queda reflectida, sobretot, en el fet que és una noia que es dedica a activitats que són típicament d'homes com, per exemple, la caça i l'atletisme. Així, “Atalanta és, doncs, la que fa contrapès, la que s'acompara als mascles, hi lluita i els venç” (Cuartero,

2003:177). Per altra banda, el significat del nom Partenopeu presenta una contradicció ja que vol dir “fill d’una verge”. És difícil explicar com pot ser que una dona sigui verge i mare a la vegada i això fa que ens qüestionem si realment hem de considerar que Atalanta sigui mare. No obstant això, el que sí que queda clar és que el nom del fill de l’heroïna reflecteix el seu refús al matrimoni i a la maternitat.

Tot i que Atalanta és semblant als homes perquè actua i pren part d’activitats pròpies d’aquests, aquestes mateixes activitats fan que la noia també sigui comparable a Àrtemis. Així doncs, podem traçar un clar paral·lelisme entre Atalanta i la deessa. Primer de tot, igual que Àrtemis, Atalanta és una noia atlètica que es caracteritza per dedicar-se a la caça, fet que presenta una anomalia ja que les dones no són caçadores, sinó que pertanyen a l’àmbit domèstic i rarament surten de casa. Així doncs, una dona caçadora és una raresa i “the only females who hunt are those outside the normal bounds of civilized society, namely, maenads and Amazons” (Barringer, 1996: 59). Per tant, aquest fet fa que puguem designar Atalanta com a *outsider* i aquesta condició d’estrangera també la justifica el fet que és una dona que viu als boscos, espais sagrats de la deessa, al marge de la societat amb la voluntat de quedar-se per sempre al seu món personal allunyat de la comunitat. Hem de remarcar que aquest aïllament en l’espai natural i salvatge és també propi de la deessa. Un altre punt a tenir en compte, potser de pes menor, és el fet que, com diu Anagnostou-Laoutides (2005: 28), tant Atalanta com aquestes dones que viuen al marge de la civilització també s’assimilen a Àrtemis per la vestimenta que duen ja que consisteix majoritàriament de pells d’animal i s’assembla molt a la de la deessa. Tot i aquestes similituds entre l’heroïna i la deessa, és evident que el tret que les uneix més directament és el rebuig absolut al contacte amb homes, al matrimoni i a la maternitat. Per tant, veiem clar el propòsit de no sotmetre’s als homes i, consegüentment, el desig d’allunyar-se del rol social que com a dones han de complir i,

d'aquesta manera, romandre al marge de la societat sense integrar-s'hi. Així, refusant la seva integració dins la comunitat, Atalanta i Àrtemis deixen veure també la seva voluntat de no entrar en la fase adulta i romandre nenes sense "domesticar" per sempre. Però, tanmateix, el cas d'Atalanta acaba esdevenint una paradoxa perquè aconseguir complir el seu objectiu és totalment impossible. Així doncs, l'heroïna es veu obligada a cedir i sotmetre's tant a les lleis dels homes com a les d'Afrodita que, al capdavant, és la intervenció de la qual la que permetrà que Hipòmenes o Melanió pugui vèncer la noia en la carrera. Tot i així, però, el lligam entre la noia i el seu marit serà breu perquè de seguida l'un i l'altre seran transformats en lleons, fet que els farà tornar a l'estat natural al qual pertanyien. Amb tot, per acabar, podem dir que la figura d'Atalanta presenta un "external threat, yet an exotic object of desire. She is desired, she is conquered, yet she finally brings disaster to herself and her husband. As a devotee of Artemis, she cannot enjoy the pleasures of Aphrodite. Atalanta then ends as she began: wild and bestial, nonsexual, liminal, sentenced to hunt forever, now as a lion, in the wilds with Artemis" (Barringer, 1996:76).

6. Atalanta i els seus equivalents masculins: Hipòlit i Melanió

Atalanta és una heroïna que no només podem relacionar amb Àrtemis, sinó que també es pot assimilar a altres personatges de la mitologia grega. Per exemple, aquesta troba els seus equivalents masculins en les figures d'Hipòlit i Melanió. Segons la versió arcàdia del mite d'Atalanta, aquest últim és qui acaba esdevenint el seu marit. El paral·lelisme entre aquests personatges el trobem en el fet que, de la mateixa manera que Atalanta detesta els homes i rebutja el matrimoni, aquests es caracteritzen pel seu caràcter misogin i el refús a retre honors a Afrodita. Els tres són personatges joves que estan en el moment de transició entre la infància i l'etapa adulta però es neguen a fer el pas que els permetrà passar d'una fase a l'altra.

Pel que fa al caràcter del primer, en el pròleg de la tragèdia *Hipòlit* d'Eurípides, Afrodita diu el següent:

ὁ γάρ με Θησέως παῖς, Ἀμαζόνος τόκος,
Ἰππόλυτος, ἀγνοῦ Πιτθέως παιδεύματα,
μόνος πολιτῶν τῆσδε γῆς Τροζηνίας
λέγει κακίστην δαιμόνων πεφυκέναι·
ἀναίνεται δὲ λέκτρα κοῦ ψαύει γάμων,
Φοῖβου δ' ἀδελφὴν Ἄρτεμιν, Διὸς κόρην,
τιμᾶ, μεγίστην δαιμόνων ἡγούμενος,
χλωρὰν δ' ἀν' ὕλην παρθένῳ ξυνὼν ἀεὶ
κυσὶν ταχείαις θῆρας ἐξαίρει χθονός,
μείζω βροτείας προσπεσὼν ὁμιλίας.
(vv. 10-19)

“El fill de Teseu, nascut de l'amazona, Hipòlit, nét del noble Piteu, és l'únic dels ciutadans d'aquesta terra de Trezè que declara que jo sóc la més pèrfida de les divinitats: rebutja el llit i no accepta el matrimoni. És la germana de Febos, Àrtemis, la filla de Zeus, la qui venera i considera la més gran de les deïtats. Sempre va amb aquesta dea verge pel bosc verdejant i amb els gossos veloços extermina les feres d'aquesta terra després d'haver trobat una companyia més gran del que convé a un mortal.” (Trad. Joan Alberich)

Igual que Atalanta, Hipòlit es decanta pels boscos i troba plaer en la caça. Ens tornem a trobar amb un personatge que podem considerar arrogant per les seves preferències tan sols envers Àrtemis i el seu desinterès i rebuig a Afrodita i les seves lleis. En aquest

sentit, Hipòlit és un personatge immadur que viu al seu propi món, encara infantil, i que prefereix no escoltar els consells del seu servent quan aquest li diu que ha de retre els honors corresponents a tots els déus, fins i tot a Cipris. Hipòlit, però, afirma que cadascú, tant homes com déus, té les seves pròpies preferències i que a ell no li plau venerar Afrodita. A més, diu de si mateix que és un home cast i assegura que les dones són un gran mal i éssers monstruosos. Així doncs, Hipòlit és un personatge amb un odi profund envers el gènere femení i, per aquest motiu, prefereix no tenir-hi cap mena de relació. Aquesta repulsió que li susciten les dones és la mateixa que els homes provoquen a Atalanta. Amb tot, Hipòlit i Atalanta són figures de caràcter desafiador que no es volen sotmetre a la norma imposada per la societat i, per aquest motiu, actuen de forma contrària a aquesta.

Per altra banda, a Melanió, com ja ha estat esmentat, també el caracteritza un avorriment envers les dones i es complau caçant als boscos i muntanyes. De fet, en l'obra *Lisístrata* del comediògraf Aristòfanes, el cor d'ancians diu el següent sobre el personatge:

Μῦθον βούλομαι λέξαι τιν' ὑμῖν,
ὅν ποτ' ἤκουσ' αὐτὸς ἔτι παῖς ὢν.
Οὕτως ἦν νεανίσκος Μελανίων τις, ὃς φεύγων
γάμον ἀφίκετ' εἰς ἐρημίαν, κὰν
τοῖς ὄρεσιν ᾧκει·
καὶ ἔλαγοθήρει
πλεξάμενος ἄρκυς
[καὶ κύνα τιν' εἶχεν]
κοῦκέτι κατῆλθε πάλιν οἴκαδ' ὑπὸ μίσους.
Οὕτω τὰς γυναῖκας ἐβδελύχθη κεῖνος, ἡμεῖς
δ' οὐδὲν ἤττον τοῦ Μελανίωνος, οἱ σῶφρονες.
(vv. 783-796)

Us vull explicar una història que jo antany vaig sentir, quan era un marrec. Hi havia un jove, un tal Melanió, que per fugir del matrimoni va marxar al desert. Vivia per les muntanyes, caçava llebres amb xarxes que es teixia. [Tenia un gos] i mai no tornà a casa, perquè l'odi l'en retreia. Tant era el fàstic que les dones li feien, i a nosaltres no menys que a Melanió, perquè som entenimentats. (Trad. Manuel Balasch)

Una vegada més, ens trobem davant d'un personatge que fa tot el possible per allunyar-se del matrimoni i les dones. Així, Melanió és un caçador que prefereix estar-se als boscos en solitari i desobeir les lleis establertes. En aquest sentit, Melanió és una espècie d'Hipòlit que es nega a contraure matrimoni i, per tant, a convertir-se en un home adult integrat en la societat. Però per als nois casar-se no era suficient per aconseguir la ciutadania, sinó que primer havien de fer el servei militar. En aquesta línia, Pierre Vidal-Naquet qualifica Melanió d'*ephebus*, és a dir, de jove participant de la institució de l'*ephebeia* en un període de transició entre la infància i la participació en la vida social com a ciutadà. Però, segons Vidal-Naquet, Melanió és un *ephebus* que ha fracassat. Diu que encarna la figura del caçador negre i que aquest és “un efebo fracasado, un efebo que, a cada paso, tiene la posibilidad de fracasar” (Vidal-Naquet, 1983: 156). Tanmateix, aquesta connexió que Vidal-Naquet presenta entre els *epheboi* i Melanió no la trobem en les accions d'uns i altres, sinó en el fet que l'autor independentment “identifies the mountains in the myth and the frontiers of the ephebic service as loci of liminality. In both cases young men find themselves in liminal spaces” (Polinskaya, 2003: 92). Per tant, tant Melanió com els joves participants de l'*ephebeia* es troben en un punt mig entre dues etapes diferents i això és el que fa que, en certa manera, siguin similars. Al final, però, malgrat els esforços de Melanió per mantenir-se al marge i lluny de les dones, caçant i només honorant a Àrtemis, no podrà ser lleial a si mateix ja que acabarà casant-se amb Atalanta. Així doncs, veiem com la història de Melanió transcorre en paral·lel a la de l'heroïna fins que s'hi uneix i els dos personatges es veuen immersos en un mateix destí.

Finalment, hem de tenir en compte que tant Atalanta com Melanió i Hipòlit no només transgredeixen l'ordre social, sinó que també desafien Afrodita, que, al cap i a la fi, serà

qui s'encarregarà de posar els tres personatges a lloc. Aquesta deessa representa l'estadi immediatament posterior al d'Àrtemis, és a dir, l'acceptació de la sexualitat, del matrimoni i de la vida adulta i les responsabilitats que aquesta comporta. Així, d'una banda, Afrodita és qui fa que Atalanta i Melanió s'uneixin i amb això mostra "la doble anomalia que representen un home misogin i una dona que avorreix el contacte amb homes i que envaeix l'àmbit del gènere de vida mascle" (Cuartero, 2003:182). Per altra banda, és també aquesta deessa qui dicta la sort funesta d'Hipòlit com a venjança de les ofenses que el jove comet en contra d'ella. Així doncs, veiem com els tres herois transgressors de lleis tant terrenals com divines al final acaben pagant pels seus actes i amb això demostren que és perillós anar en contra d'aquestes i encara més negligir una divinitat. Amb tot, en un inici aquests personatges presenten una problemàtica ja que els tres estan aturats en el temps i no tenen cap intenció de seguir endavant. Al final, però, els dos primers, Atalanta i Melanió, es veuen obligats a deixar els boscos i casar-se i, per tant, entrar en una nova etapa sota l'àmbit cultural d'Afrodita i, per altra banda, Hipòlit mor i queda aturat per sempre en la fase pre-adulta.

7. Conclusió

Atalanta, per les seves característiques, és un personatge que simbolitza una anomalia en el món grec ja que presenta una amenaça al seu sistema de valors i tradicions. A més, és una figura que pot resultar difícil d'entendre ja que ens han arribat dues variants sobre qui va ser que la situen en episodis diferents. Tanmateix, però, les dues versions estan d'acord en el fet que Atalanta era una noia verge que es dedicava a la caça i fugia tant dels homes com del matrimoni.

L'estudi de testimonis escrits i iconogràfics sobre Atalanta ha permès veure l'evolució d'aquesta figura al llarg del temps i demostra que va ser un personatge ben conegut ja des del segle VI aC., tot i que no sabem si abans d'aquest moment hi hauria hagut una tradició que tractés la figura d'Atalanta. Pel que fa a les fonts literàries, conservem un gran nombre de fragments de diferents autors i èpoques que tenen en compte l'heroïna. Aquests passatges ens permeten veure que ja a època arcaica eren conegudes les dues versions del mite que ens han arribat i mostren com, de mica en mica, les dues entren en contacte fins al punt de barrejar elements d'una i l'altra en una mateixa narració. Veiem, també, com el nombre de textos que tenim a cada època augmenta a mesura que passen els segles i que el personatge d'Atalanta és més tractat. Amb els testimonis iconogràfics, en canvi, passa el contrari. La majoria de representacions que tenim són d'època arcaica i cada vegada en conservem menys. La iconografia mostra també que, de totes les escenes en les quals involucrem Atalanta, n'hi ha dues que destaquen en popularitat per sobre les altres. Aquestes són la cacera del senglar de Calidó i l'enfrontament contra Peleu. Aquesta segona, però, tal com hem vist, és molt poc tractada per la literatura.

Per altra banda, aquest treball ha permès establir una connexió entre els diferents episodis on situem Atalanta i els rituals de pas en els quals participaven els nois i noies de l'antiga Grècia quan arribaven a l'adolescència. Hem pogut veure que, per a

Atalanta, la finalització del que seria la seva iniciació tindria lloc en el moment del seu matrimoni i aquest punt marcaria el començament de la seva etapa com a dona adulta que compleix amb els rols socials que li pertocuen. Finalment, de la mateixa manera que s'ha pogut contraposar l'heroïna amb Ifigènia, diversos arguments permeten traçar una comparació entre el Atalanta i altres personatges de la mitologia grega com Àrtemis, Hipòlit i Melanió.

Amb tot, totes i cada una de les parts d'aquest treball, han permès, d'una banda, veure com ha estat tractat, tant en la literatura com en la iconografia, el personatge d'Atalanta i la seva evolució al llarg dels segles i, per altra banda, comprendre la seva complexa personalitat.

8. Bibliografia

8.1 Fonts clàssiques

- Apol·lodor. (1991). *Biblioteca de relats mitològics*. Introducció, traducció i notes d'Àngela Carramiñana i Pérez. Barcelona: Irina.
- Apol·lodor. (2010) *Biblioteca*. Introducció, traducció i notes de Francesc J. Cuartero i Iborra. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Apol·loni, de Rodes. (2012) *Les Argonàutiques*. Introducció, traducció i notes de Francesc J. Cuartero i Iborra. Barcelona: La Magrana.
- Aristòfanes. (1977). *Comèdies*, vol IV. Traducció de Manuel Balasch. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Cal·límac. (1972). *Hímnies*. Traducció de Pere Villalba i Varneda. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Eurípides. (2002). *Hipòlit*. Introducció, traducció i notes de Joan Alberich. Barcelona: La Magrana.
- Eurípides. (1966). *Tragèdies*, vol III. Introducció, traducció i notes de Maria Rosa Llabrés Ripoll. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Eurípides. (1977). *Tragèdies*, vol. II. Traducció de Carles Riba i introducció i edició a cura de Carles Miralles. Barcelona: Curial.
- Palèfat. (1975). *Històries increïbles*. Traducció d'Enric Roquet. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Sòfocles. (1977). *Tragèdies*, vol. I. Traducció de Carles Riba i edició a cura de Carles Miralles. Barcelona: Curial.
- Tucídides. (1953-1982). *Història de la guerra del Peloponès*, vols. II, III, V. Traducció de Jaume Berenguer Amenós. Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- Xenofont. (2002) *Cinegètic*. Introducció traducció i notes de Guillem Gracià Mur. Barcelona: Fundació Bernat Metge.

8.2 Estudis

- Anagnostou-Laoutides, Evangelia. (2005). *Eros and ritual in ancient literature: singing of Atalanta, Daphnis and Orpheus*. Piscataway: Gorgias Press.
- Barringer, J. M. (1996). "Atalanta as a Model: The Hunter and the Hunted". *Classical Antiquity*, 15: 48-94.
- Boardman, John. (1981). "Atalante" en *Lexicon iconographicum mythologiae classicae*, vol. II, t. I i II. (pp. 940-950). Zürich: Artemis.

- Burkert, Walter. (2007). *Religión griega arcaica y clásica*. Madrid: Albada.
- Chantraine, Pierre. (1983). *Dictionnaire étymologique de la langue grecque: histoire des mots*, vol. IV. París: Klincksieck.
- Cuartero, Francesc J. (2003). "Atalanta: la tragèdia impossible". A Francesco De Martino i Carmen Morenilla (eds.), *L'ordim de la llar: el teatre clàssic al marc de la cultura grega i la seua pervivència dins la cultura occidental* (pp. 174-197). Bari: Levante.
- Graf, Fritz. (2003). "Initiation: a concept with a troubled history". A David B. Dodd i Christopher A. Faraone (eds.), *Initiation in Ancient Greek Rituals and Narratives* (pp. 85-106). Londres: Routledge
- Polinskaya, Irene. (2003). "Liminality as metaphor: initiation and the frontiers of Ancient Athens". A David B. Dodd i Christopher A. Faraone (eds.), *Initiation in Ancient Greek Rituals and Narratives* (pp. 85-106). Londres: Routledge.
- Vidal-Naquet, Pierre. (1983). *Formas de pensamiento y formas de sociedad en el mundo griego: el cazador negro*. Barcelona: Península.

9. Apèndix

9.1 Recull de textos analitzats

ÈPOCA ARCAICA	
<p>Hesiodus Epic., Fragmenta Fragment 73, line 2 π. oxy. 2488β, ed. lobel</p> <p>[]ιτοιο ἄνακτος []σι ποδώκης δῖ' Ἀταλάντη [Χαρί]των ἀμαρύγματ' ἔχο[υσα [πρὸς ἀνθρώπων ἀ]παναίνετο φῦλον ὁμιλ[εῖν ἀνδρῶν ἐλπομένη φεύγ]ειν γάμον ἀλφειστάω[. []τανισφύ[ρ]ον εἵνεκα κού[ρης [].αμ[]νον εννε[[].[.]ρδ[P.S.</p>	<p>[O com la filla d'Esqueneu, l'il·lustríssim] sobirà, [la que s'assemblava a les deesses,] la divina Atalanta de peus veloços..., que tenia els esclats de les Gràcies, refusava de tenir tracte amb la raça [dels humans, esperant] defugir el casament amb homes emprenedors... [Vingueren pretendents] a causa de la noia de fins turmells...</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Hesiodus Epic., Fragmenta Fragment 76, line 5 ι. 130 col. II, ed. Vitelli</p> <p>.].[.]..... .αρ [δεξιτερῇ δ' αρ...ει[κ]αί μιν ἐπαῖσσω επ[ἦχ' ὑποχωρήσας· οὐ γὰρ ἴσ[ον ἀμφοτέροισιν ἄθλον ἔκειθ'· ἦ μέν ῥα π[οδώκης δῖ' Ἀταλάντη ἔετ' ἀναινομένη δῶρα χρυσῆς Ἀφροδίτης, τῷ δὲ περὶ ψυχῆς πέλε[το δρόμος, ἦ ἐ ἀλῶναι ἦ ἐ φυγεῖν· τῷ καὶ ῥα δολο[φρονέων προσέειπεν· “ὦ θύγατερ Σχοινηῆος, ἀμ[εῖλιχον ἦτορ ἔχουσα, δ]έξο τάδ' ἀγλα[ᾶ] δῶρα θε[ᾶς χρυσῆς Ἀφροδίτης]πό.μ[...]φεθο[..... ..]ρων πα[..... ..]ν κάββαλ[ε]εις χρυ[ς</p>	<p>... a la mà dreta... I tot llançant-se, [li allargà (una de les pomes), i ella se n'adonà] després de retrocedir un xic. Car no era [igual per a tots dos] la prova: ella, [la de peus veloços, la divina Atalanta,] es movia per rebutjar els regals [de la daurada Afrodita; per a ell, però, era per la seva vida, [la cursa: o ésser pres] o fugir. Per això, amb pensaments [enganyosos] va dir-li: “Filla d'Esqueneu, [que tens un cor implacable:] rep aquests esplèndids [presents de la daurada deessa Afrodita]...” va deixar caure [una poma d'or]...</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Hesiodus Epic., Fragmenta Fragment 76, line 20</p> <p>.. καὶ δὴ ἔχεν δύο μῆλα ποδώκης δῖ' Ἀτ[αλάντη] ἐγγὺς δ' ἦν τέλος· ὁ δὲ τὸ τρίτον ἦκε χ[αμᾶζε· σὺν τῷ δ' ἐξέφυγεν θάνατον καὶ κῆ[ρα μέλαιναν,</p>	<p>... Ja tenia dues pomes, la divina Atalanta de peus veloços. Hom era prop de la meta; llavors ell llançà la tercera [a terra.] I amb això es va escapar de la mort i de [la negra parca.] S'aturà, recobrant l'alè, i...</p>

ἔστη δ' ἀμπνείων καὶ [...].σομ.[Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra
<p>Theognis Eleg., Elegiae Book 2, line 1291</p> <p>ἀλλὰ σ' ἐγὼ τρώσω φεύγοντα με, ὥς ποτέ φασιν Ἰασίου κούρην παρθένον Ἰασίην, ὠραῖν περ ἐοῦσαν, ἀναινομένην γάμον ἀνδρῶν φεύγειν· ζωσαμένη δ' ἔργ' ἀτέλεστα τέλει πατρὸς νοσφισθεῖσα δόμων ξανθῇ Ἀταλάντῃ· ὦχετο δ' ὑψηλὰς εἰς κορυφὰς ὀρέων φεύγουσ' ἱμερόεντα γάμον, χρυσῆς Ἀφροδίτης δῶρα· τέλος δ' ἔγνω καὶ μάλ' ἀναινομένη.</p>	<p>Però jo et feriré a tu que fuges de mi, com diuen que una vegada va fugir la donzella, filla de Íasios, que essent madura, refusava el matrimoni amb els homes. Preparant-se pel camí, la rossa Atalanta va realitzar un acte sense valor abandonant la casa del pare. Va anar-se'n als cims elevats de les muntanyes fugint del plaent matrimoni, regal de la daurada Afrodita. Al final el va conèixer tot i que el rebutjava totalment.</p>

ÈPOCA CLÀSSICA	
<p>Sophocles Trag., Oedipus Coloneus Line 1322</p> <p>οἶος δορυσσοῦς Ἀμφιάρεως, τὰ πρῶτα μὲν δόρει κρατύνων, πρῶτα δ' οἰωνῶν ὁδοῖς· ὁ δεύτερος δ' Αἰτωλός, Οἰνέως τόκος, Τυδεύς· τρίτος δ' Ἐτέοκλος, Ἀργεῖος γεγώς· τέταρτον Ἴπομέδοντ' ἀπέστειλεν πατὴρ Ταλαός· ὁ πέμπτος δ' εὔχεται κατασκαφῇ Καπανεὺς τὸ Θήβης ἄστρῳ δηῶσειν πυρί· ἔκτος δὲ Παρθενοπαῖος Ἀρκὰς ὄρνυται, ἐπώνυμος τῆς πρόσθεν ἀδμήτης χρόνῳ μητρὸς λοχευθεῖς, πιστὸς Ἀταλάντης γόνος· ἐγὼ δὲ σός, κεῖ μὴ σός, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ πότμου φυτευθεῖς, σός γέ τοι καλούμενος, ἄγω τὸν Ἄργους ἄφοβον ἐς Θήβας στρατόν.</p>	<p>Tal és, brandant la pica, Amfiaraos, que té premi en la lluita i premi en viaranyes d'ocells. És, després d'ell, un etoli, el fill d'Eneu, Tiedeu; el tercer, Etèocle, nascut argiu; el quart, Hipomedont, que m'envia el seu pare Tàlaos; el que fa cinc, Capaneu, promet que arrasarà pel foc la ciutat de Tebes, destruint-la per sempre; el sisè que es llança, Partenopeu d'Arcàdia, que deu el seu nom a la qui, molt de temps verge, a l'últim va infantar-lo: Partenopeu, fill lleial d'Atalanta. I jo, fill teu – i si no sóc nascut de tu, sinó del teu trist destí, anomenat almenys fill teu – meno contra Tebes la host impertèrrita d'Argos.</p> <p>Trad. Carles Riba</p>
<p>Euripides Trag., Supplices Line 888</p> <p>ὁ τῆς κυναγοῦ δ' ἄλλος Ἀταλάντης γόνος παῖς Παρθενοπαῖος, εἶδος ἐξοχώτατος, Ἀρκὰς μὲν ἦν, ἐλθὼν δ' ἐπ' Ἰνάχου ροᾶς παιδεύεται κατ' Ἄργος.</p>	<p>Aquest, la caçadora Atalanta l'infantà: Partenopeu, l'efebus sense parió. Era un arcadi que, vingut de Ínacos, passà la infància a Argos.</p> <p>Trad. Carles Riba</p>
<p>Euripides Trag., Phoenissae Line 1108</p> <p>καὶ πρῶτα μὲν προσῆγε Νηίσταις πύλαις λόχον πυκναῖσιν ἀσπίσιν πεφρικότα ὁ τῆς</p>	<p>I el primer que conduïa a les portes Neites el grup ericàt amb escuts resistents era</p>

<p>κυναγοῦ Παρθενοπαῖος ἔκγονος, ἐπίσημ' ἔχων οἰκεῖον ἐν μέσῳ σάκει, ἐκηβόλοις τόξοισιν Ἀταλάντην κάπρον χειρουμένην Αἰτωλόν.</p>	<p>Partenopeu, fill de la caçadora, que té com a emblema al mig de l'escut familiar Atalanta capturant el porc senglar etoli amb les fletxes que disparen amb precisió.</p>
<p>Euripides Trag., Phoenisae Line 150</p> <p>ὄδ' ἐστὶ Παρθενοπαῖος, Ἀταλάντης γόνος.</p>	<p>Aquest és Partenopeu, fill d'Atalanta.</p>
<p>Euripides Trag., Phoenisae Line 1153</p> <p>ὁ δ' Ἀρκάς, οὐκ Ἀργεῖος, Ἀταλάντης γόνος τυφῶς πύλαισιν ὥς τις ἐμπεσὼν βοᾷ πῦρ καὶ δικέλλας, ὥς κατασκάψων πόλιν·</p>	<p>L'arcadi, no argiu, fill d'Atalanta, llançant-se com un tifó a les portes, va demanar foc i aixades per destruir la ciutat.</p>
<p>Thucydides Hist., Historiae Book 2, chapter 32, section 1, line 1</p> <p>Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπὸ Ἀθηναίων φρούριον τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἢ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουν-τίοις νῆσος ἐρήμη πρότερον οὔσα, τοῦ μὴ ληστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὐβοίαν. Ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ τὴν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησιν ἐγένετο.</p>	<p>A la fi d'aquest estiu, els atenesos convertiren en reducte fortificat Atalanta, l'illa pròxima a la costa dels locris opuntis, fins aleshores deserta, per evitar la devastació d'Eubea pels pirates que sortien d'Opunte i de la resta de la Lòcrida. Tals són els esdeveniments que passaren aquest estiu després que els peloponesis es retiraren de l'Àtica.</p> <p>Trad. Jaume Berenguer Amenós.</p>
<p>Thucydides Hist., Historiae Book 2, chapter 100, section 3, line 4</p> <p>ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρακῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὔσαν ἀρχήν, καὶ εἶλεν Εἰδομενὴν μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ καὶ Ἀταλάντην καὶ ἄλλα ἅττα χωρία ὁμολογία διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα τοῦ Φιλίππου υἱέος παρόντος· Εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρκησαν μὲν, ἐλεῖν δὲ οὐκ ἐδύναντο.</p>	<p>Doncs bé, l'exèrcit dels tracis es llançà des de Doberos contra el que abans era domini de Filip, i prengué Idòmene per assalt, i Gortínia, Atalanta i algunes altres places per capitulació, ja que es donaven per l'amistat amb Amintas, fill de Filip, que seguia l'expedició; però Europos, a la qual posaren setge, no la pogueren prendre.</p> <p>Trad. Jaume Berenguer Amenós.</p>
<p>Thucydides Hist., Historiae Book 3, chapter 89, section 3, line 1</p> <p>καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία γίγνεται</p>	<p>També a Atalanta, l'illa pròxima a la costa dels locris opuntis, hi hagué una inundació semblant, que arrancà una part del fortí atènès</p>

<p>ἐπὶ κλυσίς, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνεῖλκυσμένων τὴν ἑτέραν κατέαξεν.</p>	<p>i destrossà un dels dos vaixells que estaven trets a la platja.</p> <p>Trad. Jaume Berenguer Amenós.</p>
<p>Thucydides Hist., Historiae Book 5, chapter 18, section 7, line 4</p> <p>ἀποδόντων δὲ καὶ Ἀθηναῖοι Λακεδαιμονίοις Κορυφάσιον καὶ Κύθηρα καὶ Μέθανα καὶ Πτελεὸν καὶ Ἀταλάντην καὶ τοὺς ἄνδρας ὅσοι εἰσὶ Λακεδαιμονίων ἐν τῷ δημοσίῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ ἄλλοθι που ὅσης Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ· καὶ τοὺς ἐν Σκιώνῃ πολιορκουμένους Πελοποννησίων ἀφεῖναι καὶ τοὺς ἄλλους ὅσοι Λακεδαιμονίων ζύμμαχοι ἐν Σκιώνῃ εἰσὶ καὶ ὅσους Βρασίδας ἐσέπεμψε καὶ εἴ τις τῶν ζυμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων ἐν Ἀθήναις ἐστὶν ἐν τῷ δημοσίῳ ἢ ἄλλοθι που ἧς Ἀθηναῖοι ἄρχουσιν ἐν δημοσίῳ.</p>	<p>Els atenesos tornaran als lacedemonis Corifàsion, Citera, Metana, Ptèleon i Atalanta, i també els soldats lacedemonis que tenen presoners a Atenes o en qualsevol lloc dels dominis atenesos, com també deixaran anar els peloponesis que es troben assetjats a Escione i tots els altres aliats lacedemonis que són a Escione i tots els que Bràsidas va enviar-hi, i qualsevol altre aliat dels lacedemonis que siguin presoners a Atenes o presoners en qualsevol altre lloc dels dominis atenesos.</p> <p>Trad. Jaume Berenguer Amenós.</p>
<p>Xenophon Hist., Cynegeticus Chapter 1, section 7, line 3</p> <p>Μελανίων δὲ τοσοῦτον ὑπερέσχε φιλοπονία, ὥστε ὦν αὐτῷ ἀντερασταὶ ἐγένοντο οἱ τότε ἄριστοι τῶν τότε μεγίστων γάμων μόνος ἔτυχεν Ἀταλάντης.</p>	<p>Melanió es destacà fins a tal punt per la seva pruija d'afanys que, entre els millors del seu temps, rivals en amor a les noves més importants del moment, només ell aconseguí la mà d'Atalanta.</p> <p>Trad. Guillem Gracià Mur</p>
<p>Xenophon Hist., Cynegeticus Chapter 13, section 18, line 4</p> <p>οὐ μόνον δὲ ὅσοι ἄνδρες κυνηγεσίων ἡράσθησαν ἐγένοντο ἀγαθοί, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἷς ἔδωκεν ἡ θεὸς ταῦτα [Ἄρτεμις], Ἀταλάντη καὶ Πρόκρις καὶ ἥτις ἄλλη.</p>	<p>D'altra banda, no solament esdevingueren bons tots aquells homes que es delien per la caça, ans també les dones a les quals la deessa (Àrtemis) infongué aquesta passió, com ara Atalanta, Procris i alguna altra.</p> <p>Trad. Guillem Gracià Mur</p>

ÈPOCA HEL·LENÍSTICA

Palaephatus Myth., De incredibilibus
Section 13, lines 1,3,8,12

Λέγεται περὶ **Αταλάντης** καὶ Μελανίωνος
ὥς ὁ μὲν ἐγένετο λέων, ἡ δὲ λέαινα.
ἦν δὲ τὸ ἀληθὲς τοιοῦτον. **Αταλάντη** καὶ
Μελανίων ἐκυνηγέτουν. ἦν δὲ ἐν τῷ ἄνθρω-
εὐνὴ λέοντος καὶ λεαίνης, οἱ δὲ, ἀκούσαντες
φωνῆς, ἐξελθόντες ἐμπίπτουσι τοῖς περὶ
Αταλάντην καὶ ἀναιροῦσιν αὐτούς. μετὰ δὲ
χρόνον τοῦ λέοντος καὶ τῆς λεαίνης
ἐξελθόντων, ἰδόντες τούτους οἱ
συγκυνηγετοῦντες τῷ Μελανίωνι, ἔδοξαν
αὐτούς εἰς ταῦτα τὰ ζῷα μεταβληθῆναι.
εἰσβάλλοντες οὖν εἰς τὴν πόλιν διεφύμιζον
ὥς οἱ περὶ **Αταλάντην** καὶ Μελανίωνα εἰς
λέοντας μετεβλήθησαν.

Hom diu, sobre **Atalanta** i Melanió, que foren
convertits en lleona ella i en lleó ell.

El que de veritat va passar fou això: **Atalanta**
i Melanió estaven caçant. El xicot sedueix la
noia perquè se li uneixi. S'encaminen a una
gruta i allà consumeixen la unió. A la cova hi
havia un lleó i una lleona que, quan van sentir-
los, sortiren, caieren sobre **Atalanta** i mataren
l'un i l'altra. Al cap d'un temps, quan el lleó i
la lleona sortien, els caçadors amics de
Melanió, en veure'ls, creien que s'havien
transformat en aquestes feres. Arribats a la
ciutat, feien córrer la nova que **Atalanta** i
Melanió s'havien convertit en lleons.

Trad. Enric Roquet

Callimachus Philol., In Dianam (hymn. 3)
Line 215

ἦνυσας δ' ἔτι πάγχυ ποδορρώρην
Αταλάντην, κούρην Ἰασίοιο συοκτόνον
Ἀρκασίδαο, καὶ ἐκυνηλασίην τε καὶ
εὐστοχίην ἐδίδαξας.
οὐ μιν ἐπὶ κλητοὶ Καλυδωνίου ἀγρευτῆρες
μέμφονται κάπριοι: τὰ γὰρ σημήια νίκης
Ἀρκαδίην εἰσῆλθεν, ἔχει δ' ἔτι θηρὸς
ὀδόντας: οὐδὲ μὲν Ὑλαῖόν τε καὶ ἄφρονα
Ροῖκον ἔολπα οὐδέ περ ἐχθαίροντας ἐν Ἀίδι
μωμήσασθαι τοξότιν: οὐ γάρ σφιν λαγόνες
συνεπιψεύσονται, τάων Μαιναλὶ νᾶεν
φόνῳ ἀκρώρεα.

I encara acceptares **Atalanta**, de peus molt
àgils, occidora de porcs senglars, filla de
Iàsios, descendent d'Arcas, i l'ensenyares de
caçar amb gossos i la bona punteria. Els
caçadors cridats a la caça del senglar del
Càlidon no fan burla d'ella, perquè els senyals
de victòria han penetrat l'Arcàdia, i conserva
encara els ullals de la bèstia; i no espero pas
que, a l'Hades, Hileu i l'estúpid Roicos, plens
d'odi, blasmin l'arquera: perquè llurs flancs, la
sang dels quals ruixà el cim del mont Mènal,
no mentiran.

Trad. Pere Villalba i Varneda

Apollonius Rhodius Epic., Argonautica
Book 1, line 769

Τοῦτ' ἄρα δῶρα θεᾶς Ἰτωνίδος ἦεν Ἀθήνης·
δεξιτερῇ δ' ἔλεν ἔγχος ἐκηβόλον, ὃ ρ'
Αταλάντη Μαινάλω ἐν ποτέ οἱ ξεινίον
ἐγγυάλιξε, πρόφρων ἀντομένη, πέρι γὰρ
μενέαινε ἐπεσθαι τὴν ὁδόν· ἀλλ', ὅσον
αὐτὸς ἐκὼν, ἀπερήτυε κούρην, δεῖσε γὰρ
ἀργαλέας ἐρίδας φιλόττος ἔκητι.

Tal era, doncs, el present de la deessa d'Itone,
Atena. En la mà dreta va prendre una llança
que abastava molt lluny. **Atalanta** li l'havia
presentada una volta al Mènal, com a regal
hospitalari, quan va venir-li a l'encontre,
amical; car es delia per seguir-lo en el seu
viatge. Ell, tanmateix, per pròpia decisió va
contenir la donzella: va témer querelles
doloroses pel seu amor.

	Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra
--	-------------------------------------

ÈPOCA IMPERIAL	
<p>Strabo Geogr., Geographica Book 1, chapter 3, section 20, line 27</p> <p>λέγουσι δὲ καὶ τῆς Ἀταλάντης τῆς πρὸς Εὐβοίᾳ τὰ μέσα ῥήγματος γενομένου διάπλουν δέξασθαι, μεταξὺ καὶ τῶν πεδίων ἔνια καὶ μέχρι εἴκοσι σταδίων ἐπικλυσθῆναι, καὶ τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεωρίων ἐξαιρεθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τεύχους.</p>	<p>Diuen que al mig d' Atalanta, propera a Eubea, després de fer-se un trencament, s'hi podia passar navegant entremig, que algunes de les planures van ser inundades fins a vint estadis i que alguna trirrem va ser aixecada des dels arsenals i va sobrepassar la muralla.</p>
<p>Strabo Geogr., Geographica Book 9, chapter 1, section 14, line 5</p> <p>εἴθ' ὁ Φώρων λιμὴν καὶ ἡ Ψυττάλεια, νησίον ἔρημον πετρῶδες ὃ τινες εἶπον λήμην τοῦ Πειραιῶς· πλησίον δὲ καὶ ἡ Ἀταλάντη ὁμώνυμος τῇ περὶ Εὐβοίαν καὶ Λοκρούς, καὶ ἄλλο νησίον ὅμοιον τῇ Ψυτταλείᾳ καὶ τοῦτο·.</p>	<p>Després el port Foró i Psitalea, una illa deserta rocosa que alguns l'anomenen lleganya del Pireu. Prop hi ha Atalanta, que té el mateix nom que la que està al voltant d'Eubea i els lòcrides, i també una illeta semblant a Psitalea.</p>
<p>Strabo Geogr., Geographica Book 9, chapter 4, section 2, line 18</p> <p>καὶ ἡ Ἀταλάντη δὲ νῆσος κατὰ Ὀποῦντα ἵδρυται, ὁμώνυμος τῇ πρὸ τῆς Ἀττικῆς.</p>	<p>I l'illa Atalanta es troba davant d'Opunte, i té el mateix nom que la de davant de l'Àtica.</p>
<p>Diodorus Siculus Hist., Bibliotheca historica (lib. 1-20) Book 4, chapter 34, section 4, lines 1,8</p> <p>μετεχούσης δὲ τῆς κυνηγίας Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐρασθεὶς αὐτῆς ὁ Μελέαγρος παρεχώρησε τῆς δωρᾶς καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀριστείαν ἐπαίνου. ἐπὶ δὲ τοῖς πραχθεῖσιν οἱ Θεστίου παῖδες συγκυνηγοῦντες ἠγανάκτησαν, ὅτι ξένην γυναῖκα προετίμησεν αὐτῶν, παραπέμψας τὴν οἰκειότητα. διόπερ ἀκυροῦντες τοῦ Μελεάγρου τὴν δωρεὰν ἐνήδρευσαν Ἀταλάντῃ, καὶ κατὰ τὴν εἰς Ἀρκαδίαν ἐπάνοδον ἐπιθέμενοι τὴν δωρὰν ἀφείλοντο.</p>	<p>Atalanta, filla d'Esqueneu, participava en la cacera, i Melèagre, enamorat d'ella, va renunciar a la pell i a la lloança pel seu heroisme. Davant d'aquests fets, els fills de Testi, que havien estat a la cacera, es van indignar perquè havia honorat amb preferència una noia estrangera abans que ells, descuidant el parentiu. Per això, anul·lant el regal de Melèagre, van parar un parany a Atalanta i quan tornava cap a Arcàdia, perseguint-la li van treure la pell.</p>

<p>Diodorus Siculus Hist., Bibliotheca historica (lib. 1-20) Book 4, chapter 34, section 5, line 2</p> <p>Μελέαγρος δὲ διὰ τε τὸν πρὸς τὴν Ἀταλάντην ἔρωτα καὶ διὰ τὴν ἀτιμίαν παροξυνθεὶς, ἐβοήθησε τῇ Ἀταλάντῃ.</p>	<p>Melèagre, excitat per l'amor envers Atalanta i pel menyspreu, va prestar ajuda a Atalanta.</p>
<p>Diodorus Siculus Hist., Bibliotheca historica (lib. 1-20) Book 4, chapter 48, section 5, line 6</p> <p>γενέσθαι δὲ καὶ τῶν ἀριστέων τραυματίαν Ἰάσονα καὶ Λαέρτην, ἔτι δ' Ἀταλάντην καὶ τοὺς Θεσπιάδας προσαγορευομένους.</p>	<p>Dels millors, els ferits van ser Jàson i Laertes, i també Atalanta i els anomenats Tespíades.</p>
<p>Diodorus Siculus Hist., Bibliotheca historica (lib. 1-20) Book 12, chapter 44, section 1, line 9</p> <p>ἔπειτα τὴν προκειμένην τῆς Λοκρίδος νῆσον, ὀνομαζομένην Ἀταλάντην, ἐπιτείχισμα τῆς Λοκρίδος κατεσκεύασε, πολεμῶν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους.</p>	<p>Llavors, va convertir l'illa situada davant la Lòcride, anomenada Atalanta, en una fortalesa contra els Lòcrides i va maquinat guerres contra els habitants.</p>
<p>Diodorus Siculus Hist., Bibliotheca historica (lib. 1-20) Book 12, chapter 59, section 3, line 1</p> <p>τηλικούτους δὲ τοὺς σεισμοὺς συνέβη γενέσθαι κατὰ πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὥστε καὶ πόλεις τινὰς ἐπιθαλαττίους ἐπικλύσασαν τὴν θάλατταν διαφθεῖραι, καὶ κατὰ τὴν Λοκρίδα χερρονήσου καθεστῶσης ῥῆξαι μὲν τὸν ἰσθμὸν, ποιῆσαι δὲ νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Ἀταλάντην.</p>	<p>Aquests sismes que van produir-se en moltes parts de Grècia, van ser tan grans que el mar va inundar i destruir algunes ciutats costaneres i enfront la Lòcride, on hi havia una península, va trencar l'istme i va fer l'illa anomenada Atalanta.</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 1, section 68, line 4</p> <p>οἱ δὲ συνελθόντες ἐπὶ τὴν τοῦ κάπρου θήραν ἦσαν οἶδε· Μελέαγρος Οἰνέως, Δρύας Ἄρεος, ἐκ Καλυδῶνος οὔτοι, Ἴδας καὶ Λυγκεὺς Ἀφαρέως ἐκ Μεσσήνης, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης Διὸς καὶ Λήδας ἐκ Λακεδαιμόνος, Θησεὺς Αἰγέως ἐξ Ἀθηνῶν, Ἄδμητος Φέρητος ἐκ Φερῶν, Ἀγκαῖος καὶ Κηφεὺς Λυκούργου ἐξ Ἀρκαδίας, Ἰάσων</p>	<p>Els qui s'aplegaren per a la caça del senglar van ésser els següents: Melèagre, fill d'Eneu, Pilos, fill d'Ares, tots dos de Calidó; Idas i Linceu, fills d'Afareu, vinguts de Messènia; Càstor i Polideuces, fills de Zeus i de Leda, de Lacedèmon; Teseu, fill d'Egeu, d'Atenes; Admet, fill de Feres, de Feres; Anceu i Cefeu, fills de Licurg, d'Arcàdia; Jàson, fill d'Èson,</p>

<p>Αἴσωνος ἐξ Ἴωλκοῦ, Ἴφικλῆς Ἀμφιτρύωνος ἐκ Θηβῶν, Πειρίθους Ἰξίονος ἐκ Λαρίσης, Πηλεὺς Αἰακοῦ ἐκ Φθίας, Τελαμῶν Αἰακοῦ ἐκ Σαλαμῖνος, Εὐρυτίων Ἄκτορος ἐκ Φθίας, Ἀταλάντη Σχοι νέως ἐξ Ἀρκαδίας, Ἀμφιάραος Ὀικλέους ἐξ Ἄργους· μετὰ τούτων καὶ οἱ Θεστίου παῖδες.</p>	<p>de Jolcos; Íficles, fill d'Amfitrió, de Tebes; Píritou, fill d'Íxion, de Larisa; Peleu, fill d'Èac, de Ftia; Atalanta, filla d'Esqueneu, d'Arcàdia; Amfiarau, fill d'Oicles, d'Argos; amb ells vingueren també els fills de Testi.</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 1, section 69, line 6</p> <p>συνελθόντας δὲ αὐτοὺς Οἰνεὺς ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας ἐξένισε· τῇ δεκάτῃ δὲ Κηφέως καὶ Ἀγκαίου καὶ τινων ἄλλων ἀπαξιούντων μετὰ γυναικὸς ἐπὶ τὴν θήραν ἐξιέναι, Μελέαγρος ἔχων γυναῖκα Κλεοπάτραν τὴν Ἰδα καὶ Μαρπήσης θυγατέρα, βουλόμενος δὲ καὶ ἐξ Ἀταλάντης τεκνοποιήσασθαι, συνηνάγκασεν αὐτοὺς ἐπὶ τὴν θήραν μετὰ ταύτης ἐξιέναι.</p>	<p>Un cop aplegats, Eneu els va hostatjar durant nou dies; però el desè, com sigui que Cefeú, Anceu i alguns altres desdenyaven de sortir de caça amb una dona, Melèagre, que era casat amb Cleòpatra, filla d'Idas i de Marpessa, però volia tenir descendència també d'Atalanta, els obligà a sortir amb ella a la cacera.</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 1, section 70, line 4</p> <p>τὸν δὲ κάπρον πρώτη μὲν Ἀταλάντη εἰς τὰ νῶτα ἐτόξευσε, δεύτερος δὲ Ἀμφιάραος εἰς τὸν ὀφθαλμόν· Μελέαγρος δὲ αὐτὸν εἰς τὸν κενεῶνα πλήξας ἀπέκτεινε, καὶ λαβὼν τὸ δέρας ἔδωκεν Ἀταλάντῃ.</p>	<p>Atalanta va ésser la primera a ferir el senglar, a l'espatlla, amb una fletxa, i Amfiarau, el segon, a l'ull. Melèagre el matà d'un cop a la illada, prengué la pell i la donà a Atalanta.</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 1, section 71, line 6</p> <p>ὀργισθεὶς δὲ Μελέαγρος τοὺς μὲν Θεστίου παῖδας ἀπέκτεινε, τὸ δὲ δέρας ἔδωκε τῇ Ἀταλάντῃ.</p>	<p>Melèagre, ple de fúria, va matar els fills de Testi i va donar la pell a Atalanta.</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 1, section 112, line 3</p> <p>οἱ δὲ συναθροισθέντες εἰσὶν οἷδε· Τῖφος Ἀγνίου, ὃς ἐκυβέρνα τὴν ναῦν, Ὀρφεὺς Οἰάγρου, Ζήτης καὶ Κάλαϊς Βορέου, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης Διός, Τελαμῶν καὶ Πηλεὺς Αἰακοῦ, Ἡρακλῆς Διός, Θησεὺς Αἰγέως, Ἴδας καὶ Λυγκεὺς Ἀφαρέως, Ἀμφιάραος Ὀικλέους, †Καινεὺς Κορώνου, Παλαίμων Ἡφαίστου ἢ Αἰτωλοῦ, Κηφεὺς</p>	<p>Vet ací els qui s'aplegaren: Tifis, fill d'Hàgnias, que governava el navili; Orfeu, fill d'Èagre; Zetes i Càlais, fills de Bòreas; Castor i Polideuces, fills de Zeus; Telamó i Peleu, fills d'Èac; Hèracles, fill de Zeus; Teseu, fill d'Egeu; Idas i Linceu, fills d'Àfareu; Amfiarau, fill d'Oicles; Ceneu, fill de Coronos; Palèmon, fill d'Hefest o d'Etol;</p>

<p>Ἀλεοῦ, Λαέρτης Ἀρκεσίου, Αὐτόλυκος Ἑρμοῦ, Ἀταλάντη Σχοινέως, Μενoitίος Ἄκτορος, Ἄκτωρ Ἰππᾶσου, Ἄδμητος Φέρητος, Ἄκαστος Πελίου, Εὐρυτος Ἑρμοῦ, Μελέαγρος Οἰνέως, Ἀγκαῖος Λυκούργου, Εὐφημος Ποσειδῶνος, Ποίας Θανμάκου, Βούτης Τελέοντος, Φᾶνος καὶ Στάφυλος Διονύσου, Ἐργῖνος Ποσειδῶνος, Περικλύμενος Νηλέως, Αὐγέας Ἥλιου, Ἴφικλος Θεστίου, Ἄργος Φρίξου, Εὐρύαλος Μηκιστέως, Πηνέλεως Ἰππάλμου, Λήιτος Ἀλέκτορος, Ἴφιτος Ναυβόλου, Ἀσκάλαφος καὶ Ἰάλμενος Ἄρεος, Ἀστέριος Κομήτου, Πολύφημος Ἐλάτου. Οὗτοι ναυαρχοῦτος Ἰᾶσος ἀναθέντες προσίσχουσι Λήμνῳ.</p>	<p>Cefeū, fill d'Àleu; Laertes, fill d'Acrisi; Autòlic, fill d'Hermes; Atalanta, filla d'Esqueneu; Meneti, fill d'Àctor; Àctor, fill d'Hípasos; Admet, fill de Feres; Acast, fill de Pèlias; Èurit, fill d'Hermes; Melèagre, fill d'Eneu; Anceu, fill de Licurg; Eufem, fill de Posidó; Peant, fill de Tàumac; Butes, fill de Teleont; Fanos i Estàfil, fills de Dionís; Ergí, fill de Posidó; Periclímenos, fill de Neleu; Àugeas, fill d'Hèlios; Íficle, fill de Testi; Argos, fill de Frixos; Euríal, fill de Mecisteu; Peneleu, fill d'Hipalm; Leitos, fill d'Alèctor; Ífit, fill de Nàubol; Ascàlaf i Iàlmenos, fills d'Ares; Asteri, fill de Cometes; Polifem, fill d'Èlat. Aquests, duent Jàson de patró, es fan a la mar i aborden Lemnos.</p> <p>Trad. Francesc J. Cuartero i Iborra</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 3, section 105, line 4</p> <p>Ἰάσου δὲ καὶ Κλυμένης τῆς Μινύου Ἀταλάντη ἐγένετο.</p>	<p>De Íasos i Clímene, filla de Mínias, va néixer Atalanta.</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 3, section 106, line 1</p> <p>τελεία δὲ Ἀταλάντη γενομένη παρθένον ἑαυτὴν ἐφύλαττε, καὶ θηρεύουσα ἐν ἐρημίᾳ καθωπλισμένη διετέλει.</p>	<p>Atalanta, quan es féu major d'edat conservava la seva virginitat i caçant en paratges solitaris, portava sempre les armes al damunt.</p> <p>Trad. Àngela Carramiñana i Pérez.</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 3, section 109, line 2</p> <p>Ἡσίοδος δὲ καὶ τινες ἕτεροι τὴν Ἀταλάντην οὐκ Ἰάσου ἀλλὰ Σχοινέως εἶπον, Εὐριπίδης δὲ Μαινάλου, καὶ τὸν γήμαντα αὐτὴν οὐ Μελανίωνα ἀλλὰ Ἰππομένην.</p>	<p>Hesíode i alguns altres han considerat que Atalanta no era filla de Iasos sinó d'Esqueneu; Eurípides creu que era filla de Mènal i que el qui s'havia casat amb ella no fou Melanion sinó Hipòmenes.</p> <p>Trad. Àngela Carramiñana i Pérez.</p>
<p>Pseudo-Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 3, section 109, line 5</p> <p>ἐγέννησε δὲ ἐκ Μελανίωνος Ἀταλάντη ἥ</p>	<p>Atalanta va engendrar de Melanió, o d'Ares, Partenopeu, que va lluitar contra Tebes.</p>

Ἄρεος Παρθενοπαῖον, ὃς ἐπὶ Θήβας ἐστρατεύσατο.	
Pseudo- Apollodorus Myth., Bibliotheca (sub nomine Apollodori) Chapter 3, section 164, line 4 ἀγωνίζεται δὲ καὶ τὸν ἐπὶ Πελία ἀγῶνα, πρὸς Ἀταλάντην διαπαλαίσας.	En els jocs celebrats en honor a Pèlias va lluitar contra Atalanta .
Pausanias Perieg., Graeciae descriptio Book 3, chapter 24, section 2, line 6 ἔστι δὲ καὶ ὕδατος ψυχροῦ κρουνὸς ἐκβάλλων ἐκ πέτρας· Ἀταλάντην θηρεύουσιν ἐνταῦθα φασιν, ὥς ἡνιάτο ὑπὸ δίψης, παῖσαι τῇ λόγχῃ τὴν πέτραν καὶ οὕτω ῥυῆναι τὸ ὕδωρ.	Hi ha una font d'aigua freda que vessa des de la roca. Diuen que Atalanta , que caçava allà, quan es va turmentar per la set, va colpejar la roca amb la llança i així va brollar l'aigua.
Pausanias Perieg., Graeciae descriptio Book 8, chapter 35, section 10, line 5 εἰ δὲ ὁ Σχοινεὺς ἀπεδήμησεν οὗτος παρὰ τοὺς Ἀρκάδας, εἶεν ἂν καὶ οἱ τῆς Ἀταλάντης δρόμοι σύνεγγυς τῷ Σχοινοῦντι ὄντες [οἱ] ἀπὸ τῆς τούτου θυγατρὸς τὸ ὄνομα εἰληφότες.	Si aquest Esqueneu va anar-se'n a Arcàdia, les pistes d' Atalanta , que estan molt a prop d'Esquenuent, haurien agafat el nom de la filla d'aquest.
Pausanias Perieg., Graeciae descriptio Book 5, chapter 19, section 2, line 2 Ἀχιλλεῖ δὲ καὶ Μέμνονι μαχομένοις παρεστήκασιν αἱ μητέρες· ἔστι δὲ καὶ Μελανίων καὶ Ἀταλάντη παρ' αὐτὸν ἔχουσα ἐλάφου νεβρόν.	Aquil·les i Memnó lluiten i les seves mares hi són presents. També hi ha Melanió i Atalanta amb un cervatell de la cérvola.
Pausanias Perieg., Graeciae descriptio Book 8, chapter 45, section 2, line 7 τὸν γὰρ ἐν Καλυδῶνι ὃν Ἀγκαῖος ὑπέμεινεν ὁ Λυκούργου τρωθεὶς, καὶ Ἀταλάντη τοξεύει τὸν ὃν καὶ ἔτυχε πρώτη τοῦ θηρίου· τούτων ἔνεκα αὐτῇ ἡ κεφαλὴ τε τοῦ ὕδρος καὶ τὸ δέρμα ἀριστεῖα ἐδόθη.	Anceu, fill de Licurg, estant ferit va sostenir l'atac del porc senglar a Calidó i Atalanta va disparar el porc senglar i va ser la primera que va ferir la fera. Per aquest motiu, el cap del porc senglar i la seva pell li van ser entregats com a premi.
Pausanias Perieg., Graeciae descriptio Book 8, chapter 45, section 6, line 4 τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀετοῖς ἐστὶν ἔμπροσθεν ἡ θήρα τοῦ ὕδρος τοῦ Καλυδωνίου· πεποιημένου δὲ κατὰ μέσον μάλιστα τοῦ ὕδρος τῇ μὲν ἐστὶν	En els frontons de davant hi ha la cacera del senglar de Calidó. Estant el porc senglar col·locat exactament al mig, al costat hi ha

<p>Ἀταλάντη καὶ Μελέαγρος καὶ Θησεὺς Τελαμών τε καὶ Πηλεὺς καὶ Πολυδεύκης καὶ Ἰόλαος, ὃς τὰ πλεῖστα Ἡρακλεῖ συνέκαμνε τῶν ἔργων, καὶ Θεστίου παῖδες, ἀδελφοὶ δὲ Ἀλθαίας, Πρόθους καὶ Κομήτης·</p>	<p>Atalanta, Melèagre, Teseu, Telamó, Peleu, Polideuces, Iolau, que va treballar amb Hèracles en molts dels seus treballs, i també els fills de Testi, germans d'Altea, Protous i Cometes.</p>
<p>Claudius Aelianus Soph., Varia historia Book 13, section 1, line 2</p> <p>Λόγος οὗτος Ἀρκαδικὸς ὑπὲρ τῆς Ἰασίωνος Ἀταλάντης. Ταύτην ὁ πατὴρ γενομένην ἐξέθηκεν: ἔλεγε γὰρ οὐ θυγατέρων ἀλλ' ἀρρένων δεῖσθαι.</p>	<p>Aquesta és la història arcàdia d'Atalanta, filla de Íasos. El pare la va abandonar després d'haver nascut: doncs deia que no necessitava filles, sinó mascles.</p>
<p>Claudius Aelianus Soph., Varia historia Book 13, section 1, line 20</p> <p>ταύτην οἱ κυνηγέται παρεφύλαττον οἱ ἐξ ἀρχῆς ἐπιβουλεύσαντες τῷ θηρίῳ ἐς τὰ ἔκγονα αὐτῆς, καὶ αὐτὰ ἕκαστα τῶν δρωμένων κατασκευάμενοι, ἀπελθούσης κατὰ συνήθειαν κατὰ τε ἄγραν καὶ νομὴν τῆς ἄρκτου, τὴν Ἀταλάντην ὑφείλοντο, καλουμένην τοῦτο οὐδέπω· αὐτοὶ γὰρ ἔθεντο αὐτῇ τὸ ὄνομα.</p>	<p>Els caçadors que des del començament observaven la fera, posant parany a les seves cries i examinant amb atenció cada un dels seus fets, una vegada l'óssa es va separar, segons el seu costum, per caçar i pasturar, es van apoderar d'Atalanta, encara no anomenada així. Doncs ells encara no li havien posat aquest nom.</p>
<p>Claudius Aelianus Soph., Varia historia Book 13, section 1, line 29</p> <p>τί γὰρ ἡμᾶς λυπεῖ καὶ ἄντρον Ἀταλάντης ἀκοῦσαι, ὥς τὸ τῆς Καλυψοῦς τὸ ἐν Ὀμήρῳ;</p>	<p>Per què ens afligeix anomenar l'antre d'Atalanta com el de Calipso en Homer?</p>
<p>Claudius Aelianus Soph., Varia historia Book 13, section 1, line 44</p> <p>δάφναι τε ἦσαν πολλαί, φυτοῦ διὰ τέλους ἀκμάζοντος ἡδεῖαι προσιδεῖν κόμαι· ἄμπελοι δὲ πάνυ σφόδρα εὐθενούντων βοτρυῶν πρὸ τοῦ ἄντρου τεθηλυταὶ τὸ φιλεργὸν τῆς Ἀταλάντης ἐπεδείκνυντο.</p>	<p>Hi havia molts llorers, de l'arbre completament florit es veien uns agradables fullatges. Les vinyes de raïm florit que rebrotaven fortament davant la cova mostraven el caràcter treballador d'Atalanta.</p>
<p>Claudius Aelianus Soph., Varia historia Book 13, section 1, line 52</p> <p>ἦν δὲ ἄρα τῇ Ἀταλάντῃ στρωμνὴ μὲν αἰδοραὶ τῶν τεθηραμένων, τροφὴ δὲ τὰ τούτων κρέα, ποτὸν δὲ τὸ ὕδωρ. Στολὴν δὲ ἦσθητο ἀπράγμονα καὶ τοιαύτην, οἷαν μὴ ἀπάδειν τῆς Ἀρτέμιδος: ἔλεγε γὰρ ζηλοῦν αὐτὴν καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἐν τῷ παρθένος εἶναι διὰ τέλους ἐθέλειν.</p>	<p>Doncs les pells del què caçava eren el llit d'Atalanta, les carns el seu aliment i l'aigua la seva beguda. Vestia un vestit sense treball per no desentonar amb Àrtemis: doncs deia que l'admirava en això i en el fet de voler ser verge fins al final.</p>

<p>Oppianus Epic., Cynegetica Book 2, line 26</p> <p>Σχοινῆος πρώτη δὲ κλυτὴ θυγάτηρ Ἀταλάντη θηρσὶ φόνον περόεντα συηβόλος εὔρετο κούρη.</p>	<p>La filla gloriosa d'Esqueneu, la jove Atalanta, va ser la primera que va descobrir la mort alada per a les bèsties.</p>
---	---

9.2 Selecció d'imatges comentades

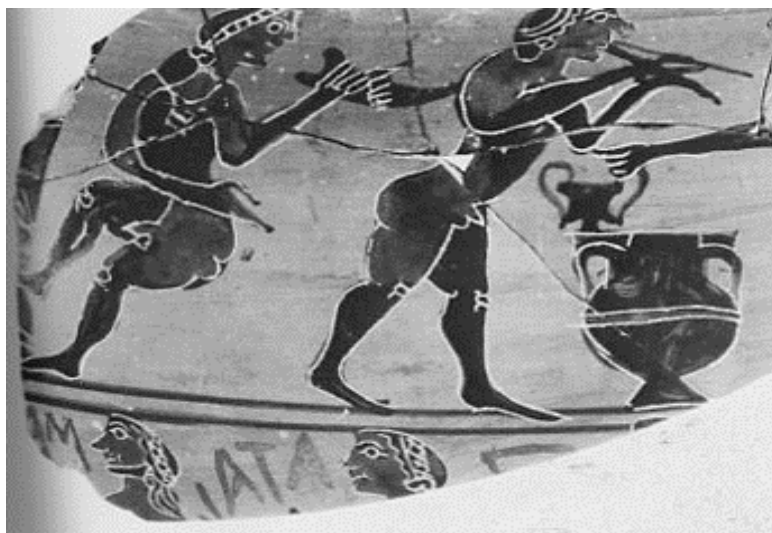

Figura 1

Figura 2

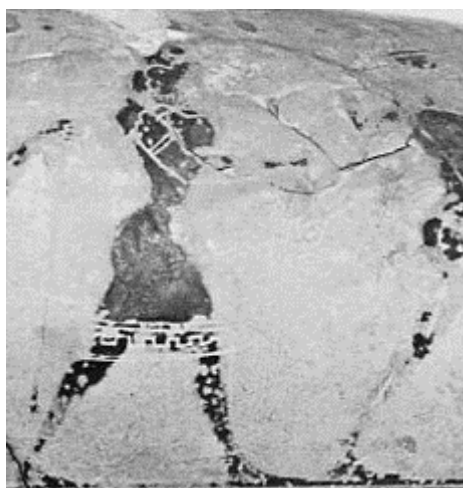

Figura 3

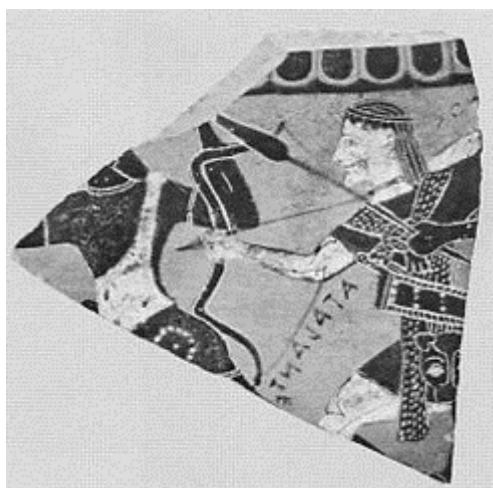

Figura 4

Figura 5

Figura 6

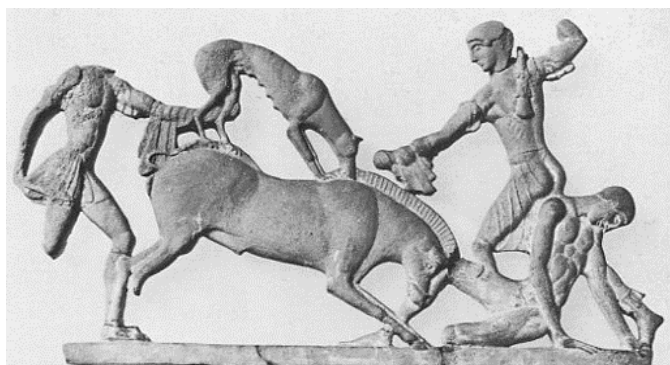

Figura 7

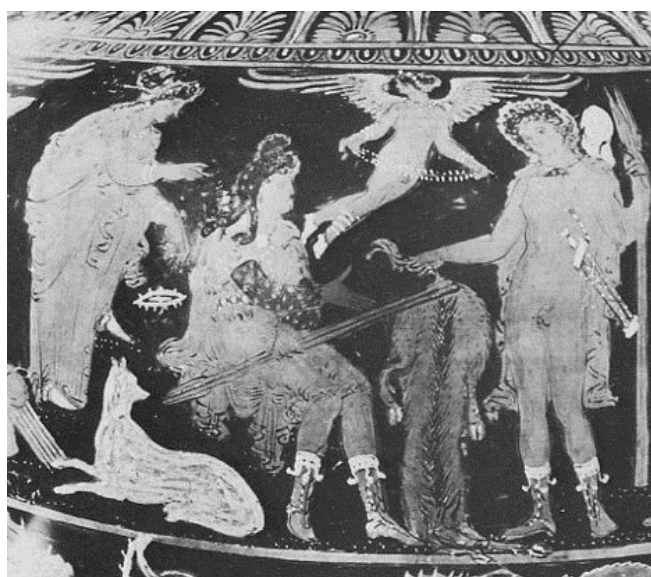

Figura 8

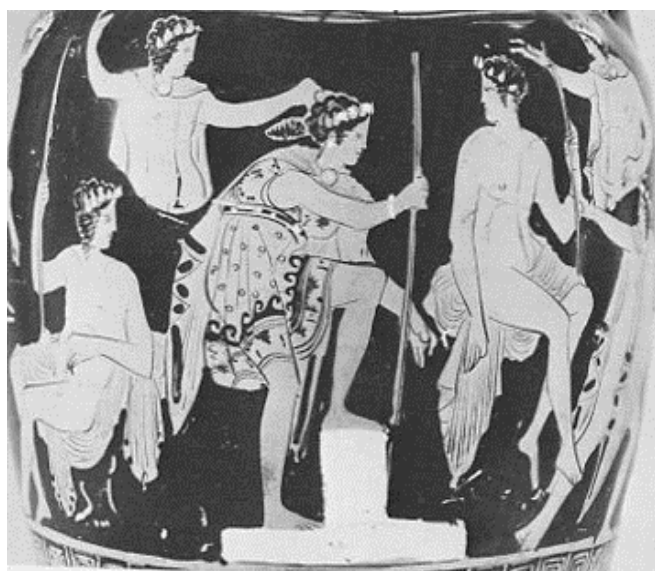

Figura 9

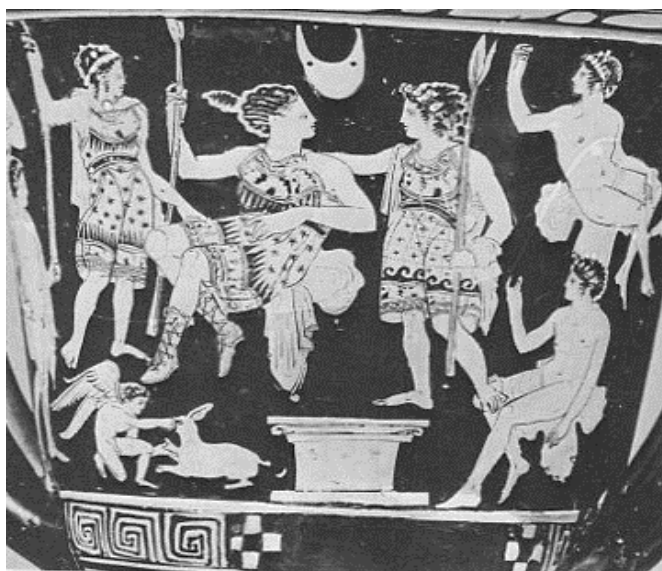

Figura 10

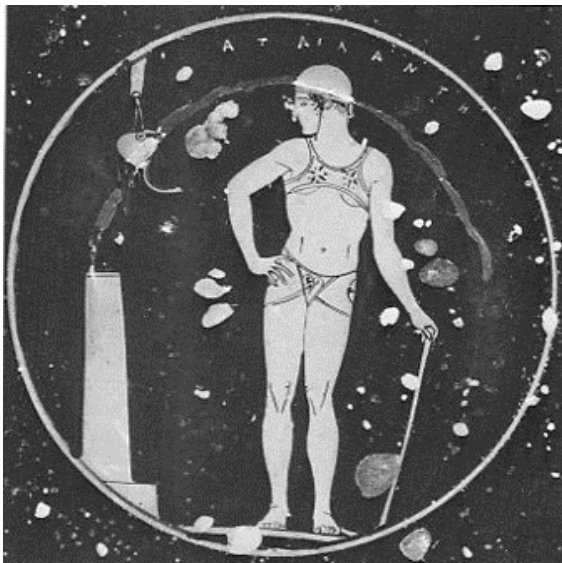

Figura 11

Figura 12

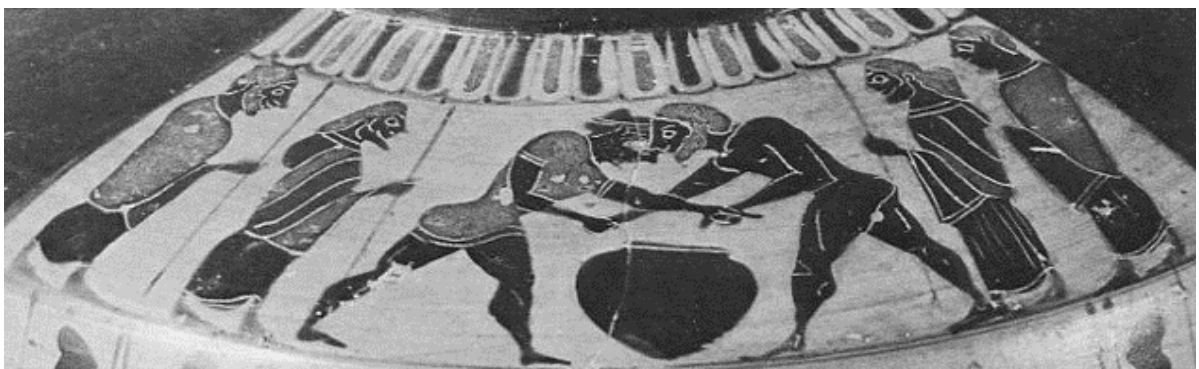

Figura 13

Figura 14

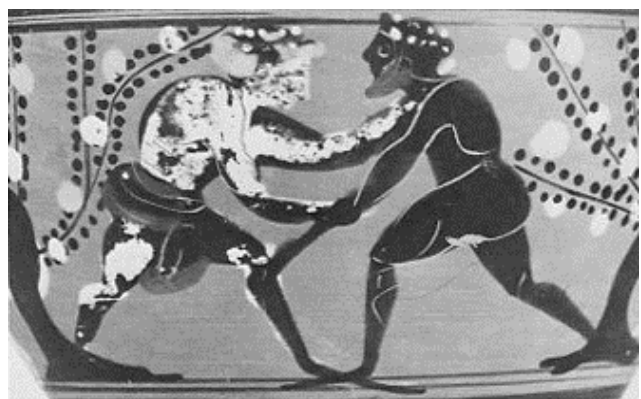

Figura 15

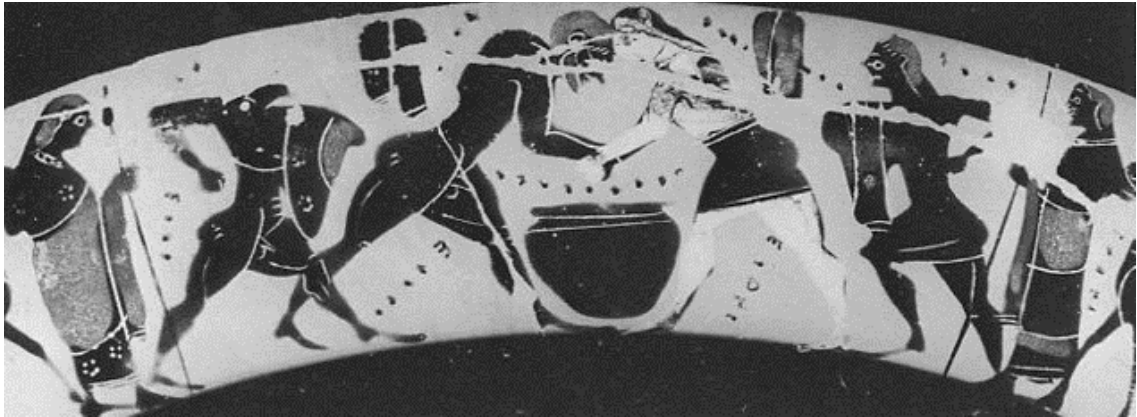

Figura 16

Figura 17

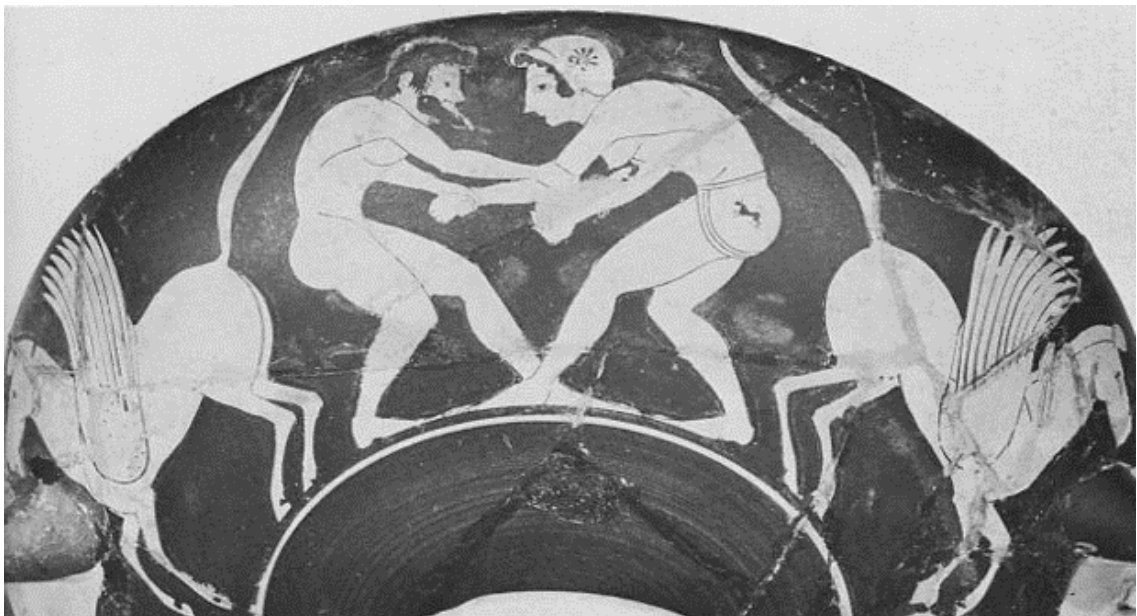

Figura 18

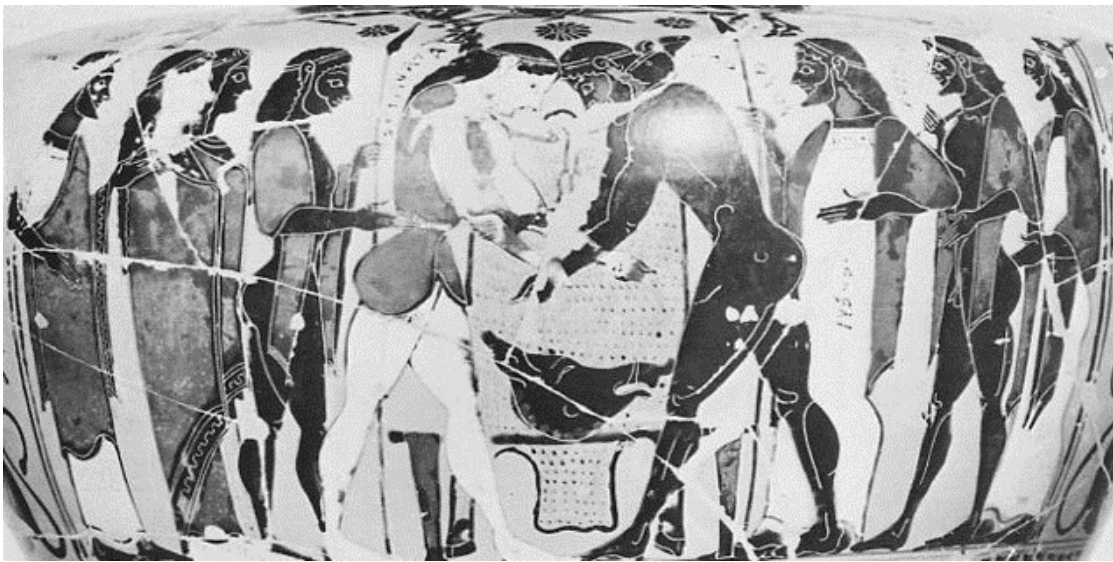

Figura 19

Figura 20

Figura 21

Figura 22

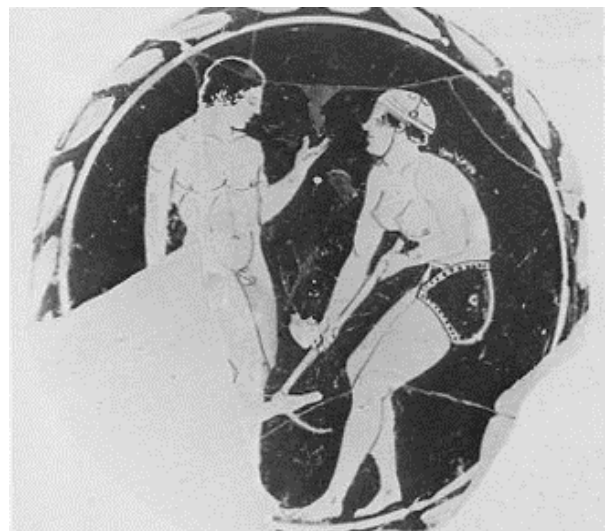

Figura 23